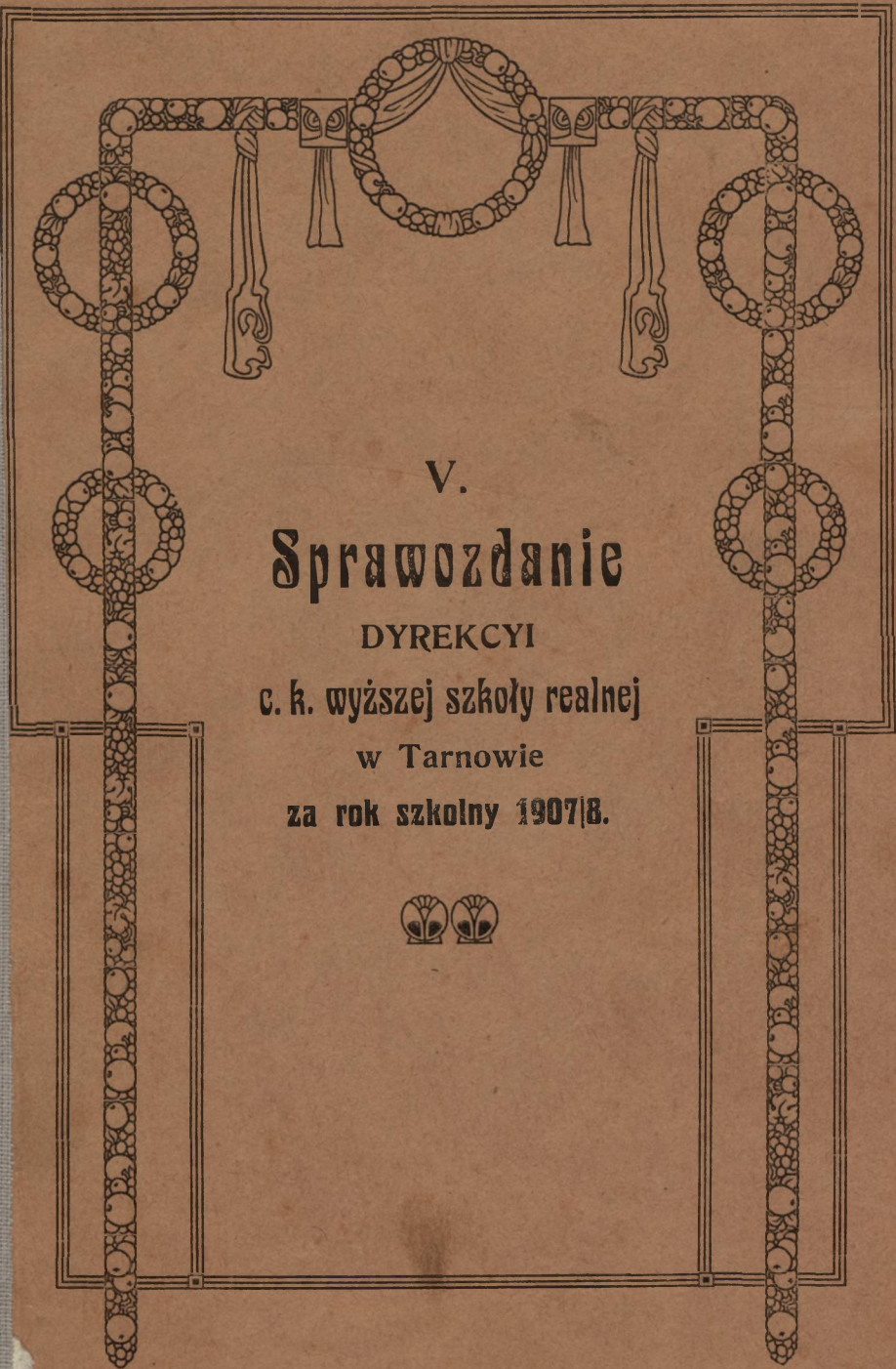

V.

Sprawozdanie

DYREKCYI

c. k. wyższej szkoły realnej

w Tarnowie

za rok szkolny 1907/8.

TARNOVIANA

*z księgozbioru
Witolda Gryła*

DLA MBP W TARNOWIE
PRZEKAZAŁA W DARZE
CÓRKA MAŁGORZATA
KĄDZIOŁA W 2007 ROKU

V.

Sprawozdanie

Dyrekcji

c. k. wyższej szkoły realnej w Tarnowie

ZA ROK SZKOLNY

❧ | 1907/8. | ❧

Treść: I. Iwonicz w świetle ostatniego rozbioru chemicznego
źródeł, opracował Dyr. K. Trochanowski.

II. Kronika i statystyka zakładu, zestawiona przez
Dyrektora.

TARNÓW.

Nakładem funduszu naukowego.

Drukiem J. Piśza w Tarnowie.

1908.

94(438)A12 : 373.5(438)*19"

1W6-688

IWONICZ

w świetle ostatniego rozbioru chemicznego zdrojów
dokonanego w r. 1907.

Iwonicz, wieś licząca obecnie około 4000 mieszkańców, własność hr. Emmy i Józefa Załuskich, leży pod 39°28' wschodniej długości i 49°36' północnej szerokości w malowniczej okolicy powiatu krośnieńskiego na północnym stoku Karpat zniżającym się łagodnym spadem w dolinę Wisłoka. Na końcu wsi, ciągnącej się przeszło 7 kilometrów w kierunku południowo-zachodnim, rozciąga się romantyczna dolina, wzniesiona 410 metrów nad poziom morza, otoczona górami pokrytymi gęstym, starannie zaszanowanym lasem szpilkowym i jodłowym. Na tej dolinie słonecznej a cichej, przeciętej na dwie połowy górskim potokiem u stóp góry „Przedziwnej“ tryskają źródła Karola i Amelii ze źródłem Emmy, odkrytem w r. 1889, a około nich ugrupował się zakład zdrojowy otoczony ścianami wzgórz lesistych, które chronią go od wiatrów a nie zasłaniają słońca i odcinają od gwarnej i ruchliwej okolicy.

Odkąd są znane zdroje iwonickie jako lecznicze nie wiadomo. Najdawniejsze zapiski (Cenzura o wodzie iwonickiej przez Jana Sechkiniego doktora przemyskiego r. 1630 — rękopis w Bibliotece Jagiellońskiej) podają że już w połowie XVII. w. szukało tu dużo ludzi uzdrowienia. W aktach kościoła parafialnego w Iwoniczu znajdujemy w protokole wizytacyi kanonicznej ks. Fryderyka Alembeka doktora teologii i sekretarza królewskiego z r. 1639 zapisek z pochwałami o wodach iwonickich i że do tych wód corocznie napływa jakoby do wód Siloe niezmierna ludność z Królestwa Polskiego, Węgier i z zagranicy.

Przez dwa ciężkie stulecia ostatnie ze względów politycznych upadał Iwonicz, zmieniali się jego właściciele a źródła lecznicze poszły w zapomnienie. Dopiero z początkiem XIX. w.; gdy Iwonicz przeszedł w posiadanie rodziny hr. Załuskich, wskrzesili oni jego tradycje lecznicze, a Michał hr. Załuski doprowadził zakład zdrojowy do rozkwitu przekazując dzieciom, aby dla miłości kraju i społeczeństwa dbały o dalszy jego rozwój, nad którym już dwa pokolenia z sercem pracowały.

Pierwszy rozbiór wód iwonickich ogłosił drukiem Bogdan Torosiewicz 1839., a temsamem został osiągnięty główny cel

pod względem balneologicznym, a Iwoniczowi zapewniono pierwszorzędne miejsce między źródłami słono-jodo-bromowymi w Europie; od tego też czasu datuje się właściwy początek i rozwój zakładu. Opustoszały Iwonicz zaczął się odtąd zaludniać doborową publicznością tak, iż w r. 1857 liczył w czasie sezonu przeszło 400 osób przy ówczesnej, utrudnionej komunikacji, a w miarę tego wzrastał i ulepszał się zakład, gdyż właściciele wogóle niczego nie szczędzili, coby jego sławę podniosło. To też gdy w r. 1857 prof. Dr. Dietl przybył do Iwonicza, był nim tak dalece zachwycony, że w swej pracy ogłoszonej r. 1858 „Źródła lekarskie w Iwoniczu“ nazwał Iwonicz „Księciem wód jodowych“ za jego też poradą i zachętą ówczesny właściciel zakładu Michał hr. Załuski powierzył zaszczytnie znanemu pod ten czas chemikowi A. Aleksandrowiczowi uporządkowanie źródeł dotyczące poprawionego ujęcia tychże i powtórny rozbiór ilościowy wody ze źródła Karola i Amelii, którego rezultaty ogłoszone zostały w r. 1866. Po ogłoszeniu drukiem nowego rozbioru wód iwoniczskich prof. Er. Dietl w swej pracy „Zdroje iwoniczkie“ z r. 1866 oddał Iwoniczowi pierwszeństwo przed wszystkimi jodowymi solankami. W 10 lat później spotykamy się z nowym rozbiorem wód iwoniczskich prof. Dra Br. Radziszewskiego ze Lwowa i z nowem ulepszeniem, którem Iwonicz wyprzedził mnóstwo zakładów krajowych; rozchodziło się o bardzo ważne pokrycie źródeł, aby nie dobywać ze źródła odkrytego wody czerpakiem. Postawiono¹⁾, aby temu zaradzić, na granitowem obramowaniu cylindry dębowe, kryjące pompę poruszaną korbą. Okrycie drewniane u góry i od boków jest szczelnie zamknięte, a pompa przez rurę posrebrzaną łączy się z kloszem ze szkła kryształowego, skąd drugą rurką wylewa się woda do podstawionych szklanek. Nie stykając się po drodze z powietrzem i nie ulegając żadnemu zanieczyszczeniu, woda do chwili wypicia zachowuje niezmiennie swój skład chemiczny i całą ilość bezwodnika węglowego, dlatego też woda iwoniczka jest przeźroczystą, silnie perełkującą, w smaku przyjemną i orzeźwiającą.

Po kilkakrotnem ściśłem zbadaniu chemicznem wód, po wypróbowaniu znakomitej ich leczniczej działalności przez lekarzy, nie zawahano się włożyć większych kapitałów celem rozszerzenia, upiększenia zakładu, czego dowodem okres czasu od roku 1876 do ostatnich dni, to też musimy się zgodzić na zdanie prof. Dra Dietla²⁾ „Głębokie i rzetelne pojmowanie obywatelskiego względem kraju zachęcać może do tak

¹⁾ Iwonicz Zdrój. Szkic balneologiczny. Doc. Dr. A. Gabryszewski.

²⁾ Iwonicz Zdrój. Szkic balneologiczny. Doc. Dr. A. Gabryszewski 1907.

wytrwałej pracy, do tak wielkich ofiar pieniężnych. Jest to praca dla przyszłości, praca dla kraju, bo dochody jakie wpływają do zakładu, pochłaniają rok rocznie nakłady. Kto tak pracuje, ten nie siebie, lecz następców swoich i kraj swój wzbogaca. Cześć Temu, co tak pojmuje tradycyjne powołanie swej dostojnej rodziny i kraju.“

Przy poszukiwaniu za naftą systemem kanadyjskim w odległości 370 m. od źródła Karola i Amelii a w głębokości prawie 380 m. w szybie „Skrzetuski“ zamiast na ropę natrafiono na obfite źródło słone. W pierwszych dniach stycznia 1890 przysłał mi zakład zdrojowo-kąpielowy kilkanaście flaszek tejże wody do chemicznego rozbioru. Ilościowy rozbiór w kierunku głównych składników wykazał, że jest ona szczawą słono-jodową zupełnie podobną do źródła Karola. Źródło nowo odkryte otrzymało imię „Emma“.

Wodę ze źródła ciągnie pompa a metalowy rurociąg prowadzi ją do głównego zbiornika. Wydajność źródła wynosi niespełna 700 hektolitrow w 24 godzinach. W lecie tego samego roku wezwany zostałem do Iwonicza celem zbadania źródeł i przeprowadzenia ilościowego rozbioru chemicznego wody ze źródła Karola, Amelii i Emmy, którego rezultaty zostały ogłoszone drukiem r. 1892 i przedstawione na posiedzeniu Komisji balneologicznej Towarzystwa Lekarskiego krakowskiego. Wysoce dbały o dobro zakładu obecny dyrektor Jan Mazurkiewicz zaprosił mnie po upływie 16. lat do przeprowadzenia wszechstronnego rozbioru ilościowego wody z trzech głównych źródeł, który w głównych składnikach nie wykazuje znaczniejszych różnic od poprzednich rozbiorów. Rezultaty ostatniego rozbioru zestawilem w tabelę porównawczą z rozbiorami wykonanymi od r. 1839; a dla ujednostajnienia rezultatów podałem takowe z wszystkich rozbiorów w gramach, a nadto węglany obojętne dawniejszych rozbiorów przeliczyłem na dwuwęglany. W latach od 1886—1890 wykonałem rozbiór ilościowy wody ze źródła Heleny, soli, ługu, borowiny iwoniczkiej, który w tym roku będzie znowu ponowiony.

Śmiało też możemy dzisiaj powiedzieć, że Iwonicz „Książę wód jodowych“ ceniony przez lekarzy, uwielbiany przez całe zastępy ludzi, którzy mu zdrowie a nawet i życie zawdzięczają, troskliwie pielęgnowany przez trzecie pokolenie hr. Załuskich, może z wszelką otuchą i dumą spoglądać w przyszłość, przodować innym zakładom, mając wszelkie warunki do spełnienia doniosłego przeznaczenia.

Właściwości fizyczne.

Świeżo zaczerpnięta woda ze wszystkich trzech źródeł jest zupełnie przezroczysta, bezbarwna, bez woni; wstrząśnięta w szklance, dość silnie perełkuje, smaku przyjemnie słonego i orzeźwiającego — po kilku nawet godzinach stania nie tworzy żadnego osadu na ścianach naczynia.

Ciepłota wody.

Ciepłotę wody cznaczano dokładnym ciepłomierzem Kappellnera w stopniach Celsjusza trzy dni z rana około godziny 7., w południe o 12-tej i wieczorem około 7-mej; z wszystkich oznaczeń wzięto średnią i otrzymano następujące wyniki:

Zród Karola		10°25 Cels.
„ Amelii		11°05 „
„ Emmy		12°05 „

Ciężar właściwy wody.

Ciężar właściwy oznaczono zapomocą dokładnego piknometru, zaopatrzonego w ciepłomierz, w porównaniu z wodą przekroploną. Z dwóch lub trzech oznaczeń wzięto średnią. Wyniki następujące:

Zród Karola	. .	1'00918 — 1'00926 — 1'0093	średnia 1'00923
„ Amelii		1'00904 — 1'00908	„ 1'00906
„ Emmy		1'00886 — 1'00904	„ 1'00895

Rozbiór jakościowy.

Wszechstronny rozbiór jakościowy wykonany w pracowni chemicznej przy użyciu większej ilości wody i z zastosowaniem przyrządu spektralnego wykazał obecność n. s. t. składników:

Zasadowe: Tlenku litowego, sodowego, potasowego, magnezowego, wapniowego, strontowego, barowego, glinowego, żelazawego, manganawego i amoniaku.

Kwasowe: Kwasu węglowego, siarkowego, borowego, krzemowego, fosforowego (zal. ślad), chloru, bromu, jodu. Obecność ciał organicznych przeważnie natury żywiczej.

Rozbiór ilościowy.

1. Oznaczenie kwasu krzemowego, tlenku żelazawego, glinowego, manganawego, wapniowego razem ze strontowym i magnezowego.

1. a. Oznaczenie kwasu krzemowego.

Wodę z kilkunastu flaszek przelano do obszernej kolby, zakwaszono kwasem solnym wolnym od żelaza, flaszki popłukano również kwasem solnym i wyparowano wodę na łaźni wodnej w misce platynowej do suchości. Pozostałość zwilżono stężonym kwasem solnym, następnie ogrzewano z wodą przekroploną. Wydzielony osad zebrano na sączku, a po wymyciu tegoż, wysuszeniu i wyżarzeniu w tygielku platynowym odważono. Osad odważony wytrawiano przez kilka godzin fluorowodorem, wyparowano i wreszcie odważono. Ubytek na wadze przypadał na kwas krzemowy w odważonej ilości wody.

Otrzymano n. s. t. wyniki:

	Zdrój Karola	Amelii	Emmy
Ilość użytej wody . . .	7401·70 gr.	5985·10 gr.	7062·85 gr.
Znaleziona ilość SiO_2 . .	0·08746 „	0·06164 „	0·06934 „
Obliczona na 1000 gr. wody	0·01181 „	0·01029 „	0·009817 „

1. b. Oznaczenie tlenku żelazowego.

Przesącz pochodzący od oznaczenia kwasu krzemowego zaprawiono amoniakiem i gotowano do ulotnienia się amoniaku. Zebrany osad (odsącz I.) po wymyciu wodą rozpuszczono w gorącym chemicznie czystym kwasie solnym. Rozczyn zaprawiono węglanem amonowym, wydzielony zaś po lekkim zagotowaniu osad zebrano na sączku (odsącz II.); rozpuszczono go powtórnie w kwasie solnym, rozczyn zaprawiono kwasem winowym, a żelazo wydzielono siarczkiem amonu. Wydzielony osad siarczku żelazawego po 24. godzinach zebrano na sączku (odsącz III.) wymyło wodą z siarczkiem amonu i rozpuszczono w gorącym kwasie solnym. Rozczyn gotowano z kilku kroplami kwasu azotowego i wydzielono żelazo amoniakiem. Osad wodorotlenku żelazowego zebrany na sączku (odsącz IV.) wymyło wodą, a po wysuszeniu i wyżarzeniu w tygielku platynowym odważono. Wyniki następujące:

	Zdrój Karola	Amelii	Emmy
Ilość użytej wody . .	7041·70 gr.	5985·20	7062·85
Znaleziona ilość tl. żelazowego (Fe_2O_3) . .	0·01676 „	0·02556	0·02336
Ilość tegoż obliczona			
1000 gr. wody . . .	0·00226 „	0·004287	0·003307
Ilości tej odpowiada			
tlenku żelazawego FeO	0·002034	0·003733	0·002976

1. c. Oznaczenie fosforanu glinowego.

Przesącz pochodzący od siarczku żelaza (III) zmieszano z czystym węglanem sodowym, wyparowano do suchości w misce platynowej, pozostałość stopiono z czystą saletrą potasową; prażonkę rozpuszczono w wodzie zakwaszonej kwasem solnym, a wydzielony osad fosforanu glinowego amoniakiem zebrano na sączku, wysuszono i wyżarzone w tygielku platynowym.

Wyniki następujące:

	Zdrój Karola	Amelii	Emmy
Ilość użytej wody . . .	7401·70 gr.	5985·10 gr.	7062·85 gr.
Znaleziono fosforanu glinowego	0·001230 „	0·00133 „	0·00193 „
Ilość tegoż obliczona na 1000 gr. wody . . .	0·000166 „	0·000222 „	0·000273 „

1. d. Oznaczenie tlenku manganawego.

Odsącz I. II. IV. i odsącz od fosforanu glinowego po wyparowaniu do małej pozostałości zakwaszono ostrożnie kwasem solnym i zaprawiono świeżym siarczkiem amonu. Ponieważ ilość wydzielonego po 24-godzinach siarczku manganu była nader nieznaczną, dlatego ilościowe oznaczenie tlenku manganawego złączono z oznaczeniem jodu, bromu, litu, a wydzielony powyżej siarczek manganu posłużył do jakościowego stwierdzenia manganu drogą ogniową.

1. e. Oznaczenie tlenku wapniowego razem ze strontowym.

Odsącz pochodzący od siarczku manganu gotowano z kwasem solnym dla rozłożenia siarczku amonu, odsączono od wydzielonej siarki i strącono wapno wraz ze strontem, amoniakiem i szczawianem amonowym. Osad (odsącz I.) zebrany na sączku po wysuszeniu i wyżarzeniu rozpuszczono w kwasie solnym, w roztworze wydzielono powtórnie czysty szczawian wapniowy i strontowy. Osad po wymyciu go wodą (odsącz II.) i wysuszeniu zamieniono najpierw na węglan wapniowy i strontowy, a przez silne wyżarzenie na tlenki. Wyniki n. s. t.

	Zdrój Karola	Amelii	Emmy
Ilość użytej wody	7401·70 gr.	5985·10 gr.	7062·85 gr.
Znaleziona ilość tl. wapniów i strontowego	1·035645 „	0·893055 „	0·98503 „
Ilość ta obliczona na 1000 gr. wody	0·139919 „	0·149213 „	0·13946 „

1. f. Oznaczenie tlenku magnezowego.

Odsące pochodzące (I. II.) od szczawianu wapniowego i strontowego wyparowano w misce platynowej do suchości

i wyżarzono celem rozłożenia soli amonowych. Pozostałość rozpuszczono w wodzie zakwaszonej kwasem solnym, w roztworze wydzielono tlenek magnezowy amoniakiem i fosforanem sodowym.

Osad fosforanu magnezowo-amonowego po wymyciu na sączku wodą amoniakalną i wysuszeniu zamieniono przez silne wyżarcie w pyrofosforan magnezowy, z ilości którego obliczono ilość tlenku magnezowego. Wyniki n. s. t.

	Zdrój Karola	Amelii	Emmy
Ilość użytej wody	7401·70 gr.	5985·10 gr.	7062·85 gr.
Znaleziona ilość pyrofosf.			
magnezow.	1·11143 „	0·87293 „	1·01403 „
Ilości tej odpowiada tl. magnezow. w 1000 gr. wody	0·054111 „	0·05255 „	0·05173 „

2. Oznaczenie kwasu siarkowego.

Odważoną ilość wody zakwaszono stężonym kwasem solnym, podparowano do $\frac{1}{5}$ -tej i wydzielono kwas siarkowy na gorąco chlorkiem barowym. Osad siarczanu barowego po wymyciu go gorącą wodą na sączku, wysuszeniu i wyżarzeniu w tygielku platynowym odważono, z ilości tegoż obliczono ilość kwasu siarkowego. Wyniki n. s. t.:

	Zdrój Karola	Amelii	Emmy
Ilość użytej wody	4036·92 gr.	4036·24 gr.	4035·80 gr.
Znaleziona ilość siarczanu			
barowego	0·01733 „	0·02197 „	0·02027 „
Ilości tej odpowiada kwasu siarkow. w 1000 gr. wody	0·001471 „	0·00186 „	0·00172 „

3. Oznaczenie całkowitej ilości bezwodnika węglowego.

W celu oznaczenia bezwodnika węglowego związanego i istotnie wolnego odważono dokładnie flaszki pojemności 300 — 400 cent. sześć. z odpowiednią ilością zlasowanego, chemicznie czystego wapna i chlorku wapniowego. Flaszki wypełniono wodą u źródła zaczerpniętą i zatłakano szczelnie korkami szklanymi. W pracowni chemicznej pozostawiono je czas dłuższy w spokoju. Po odważeniu tychże wydzielony osad zebrano na sączek, przemyto go wodą przekroploną i włożono ostrożnie do kolbki przyrządu Bunsena, który wraz z kwasem solnym 10% wypełniającym górną bańkę przyrządu odważono dokładnie. Po wydalaniu bezwodnika węglowego kwasem solnym, po lekkim ogrzaniu i oziębieniu przeprowadzono przez roztwór strumień powietrza. Po powtórnie odważeniu utrata przypadła na związany istotnie wolny bezwodnik węglowy w odważonej ilości wody. Wyniki n. s. t.:

Zdrój Karola.

Oznaczenie	Ilość wody	Utrata (CO ₂)	W 1000 gr. wody
1-sze	420·95 gr.	1·202 gr.	2·85544
2-gie	255·40 „	0·665 „	2·60367
przeciętnie 2·72955 gr.			

Zdrój Amelii.

271·25 gr.	0·61050 gr.	2·25068 gr.
------------	-------------	-------------

Zdrój Emmy.

408·22 gr.	0·914294 gr.	2·23975 gr.
------------	--------------	-------------

4. Oznaczenie tlenku sodowego i potasowego.

Odważoną ilość wody zakwaszono kwasem solnym, wyparowano do suchości i w sposób wiadomy oddzielono kwas krzemowy. Rozczyn po dodaniu dwóch kropli chlorku barowego gotowano 2 minuty z mlekiem wapiennym, wolnym od śladów alkaliów; przesączono, a w przesączu, wydzielono wapno i magnezję węglanem i szczawianem amonowym. Przesącz wyparowany do suchości w misce platynowej żarzone celem rozłożenia soli amonowych, pozostałość rozpuszczono w wodzie z dodatkiem 2-óch kropli kwasu solnego i powtórzono z nią powyższą czynność — badając zawsze starannie odsące i osady spektralnie na lit. Rozczyn chlorków alkaliów odparowano w małej miseczce platynowej, poprzednio odważonej, do suchości na łaźni wodnej, a po wysuszeniu w +100° Cels. odważono. Odważone chlorki rozpuszczono w małej ilości wody, zaprawiono chlorkiem platynowym w nadmiarze i wyparowano w misce szklanej prawie do suchości. Pozostałość wytrawiono 80% wysokiem, wydzielony osad chlorku platyniano-potasowego zebrano na sączku o znanym ciężarze, a po wymyciu go i wysuszeniu w +100° Cels. odważono. Z ilości chlorku platyniano-potasowego obliczono ilość chlorku potasowego, którą odjęto od znalezionej sumy chlorków alkaliów, reszta zaś przedstawia ilość chlorku sodowego i litowego, po odjęciu zaś od niej ilości chlorku litowego znalezionej ad 6. c., reszta przypada na chlorek sodowy. Z chlorków obliczono odpowiednie tlenki, z tlenków zaś ilość odpowiednich metali.

Wyniki n. s. t.

	Zdrój Karola	Amelii	Emmy
Ilość czystej wody . . .	100·923 gr.	100·906 gr.	100·8955 gr.
Znaleziona ilość LiCl+			
NaCl + KCl	1·114334 „	1·0010 „	1·01750 „
Ilość tychże obliczona na			
1000 gr. wody	11·041437 „	9·92012 „	10·08474 „

Ilość chlorku potasowego			
w 100 gr. wody . . .	0·117560	0·12265	0·13694 gr.
Ilość chlorku litowego . .	0·028047	0·016907	0·02555 "
Ilość chlorku sodowego . .	10·89583	9·780563	9·22250 "
Z chlorków obliczono:			
tlenku litowego . . .	0·009918	0·005979	0·00903 "
" sodowego . . .	5·78126	5·14613	5·28209 "
" potasowego . . .	0·07407	0·07749	0·08649 "
Z ilości tychże obliczono:			
litu	0·004635	0·002794	0·00422 "
sodu	4·291249	3·85203	3·90784 "
potasu	0·06148	0·06433	0·071803 "

5. a) Oznaczenie całkowitej ilości chloru, bromu i jodu.

b) Obliczenie ilości chloru.

Dokładnie odważoną ilość wody zakwaszono kwasem azotowym wolnym od chloru, strącono chlor, brom i jod azotanem srebrowym. Osad chlorku, bromku, jodku srebrowego wymyto na sączku wodą gorącą a po wysuszeniu ogrzewano w tygielku porcelanowym ostrożnie do poczynającego topienia osadu. Po strąceniu ciężaru tygielka i popiołu sączka oznaczono całkowitą ilość chlorku, bromku i jodku srebrowego. Wyniki n. s. t.

1. Oznaczenie.	Zdrój Karola	Amelii	Emmy.
Ilość użytej wody . . .	0·92 gr.	61·034 gr.	60·908 gr.
Znaleziona ilość			
Ag(Cl+Br+J) . . .	1·32483 "	1·22183 "	1·25113 "
Ilość tychże obliczona na			
1000 gr. wody . . .	21·74704 "	20·01884 "	20·541308 "
2. Oznaczenie.			
Ilość użytej wody . . .	201·85 "	201·812 "	201·79 "
Znaleziona ilość			
Ag(Cl+Br+J) . . .	4·39533 "	4·11463 "	4·13233 "
Ilość tychże obliczona na			
1000 gr.	21·82477 "	20·38843 "	20·509094 "
Przeciętnie oznaczono			
Ag(Cl+Br.+J) w 1000 gr.			
wody	21·785905 "	20·203635 "	20·50909 "

b) Odejmując od powyższej sumy chlorku, bromku, jodku srebrowego ilość bromku srebrowego oznaczoną ad 6. b) i ilość, jodku srebrowego ad 6. a) reszta przypada na chlorek srebrowy z którego obliczono ilość chloru,

	Zdrój Karola	Amelii	Emmy
Ilość wody	1000 gr.	1000 gr.	1000 gr.
Znaleziona ilość			
Ag(Cl + Br + J)	21·785905 „	20·203635 „	20·509094 „
Odejmując AgBr ozna- czony ad 6. b)	0·069170 „	0·039129 „	0·035873 „
Odejmując AgJ oznaczo- ny ad 6. a)	0·035510 „	0·017330 „	0·010101 „
Znaleziono AgCl	21·681225 „	20·146885 „	20·46302 „
Ilości tej odpowiada chlo- ru (Cl)	5·361767 „	4·982324 „	5·060505 „

6. Oznaczenie bromu, jodu, tlenku litowego, strontowego, barowego, manganawego i kwasu borowego.

Odważoną ilość wody odparowano w misce porcelanowej przy końcu w srebrnej do małej pozostałości i odsączono; osad wymywano wodą gorącą tak długo, dopóki nie przestał oddziaływać alkalicznie. Rozczyn wodny (I) posłużył do oznaczenia bromu, jodu, litu i kwasu borowego. Osad (II) pozostał do oznaczenia tlenku barowego, manganawego i strontowego.

6. a) Oznaczenie jodu.

Rozczyn wodny (I) odpowiadający odważonej ilości wody z każdego źródła odparowano prawie do suchości i wytrawiono na gorąco 96% wysokiem i odsączono czynność tę dla znacznej ilości składników powtórzono 10 razy. Wszelkie osady (A) pozostałe na sączku przechowano do oznaczenia litu. Rozczyn wyskokowy po dodaniu 2. kropli stężonego wodorotlenku potasowego oddestylowano. Pozostałość od destylacji rozpuszczono w wodzie, odparowano do suchości a pozostałość wytrawion jako poprzednio 96% wysokiem; czynność tę powtórzono 3 razy. Ostatni wyciąg wyskokowy odparowano z 2. kroplami wodorotlenku potasowego w misce platynowej, lekko wyżarzono i rozpuszczono w wodzie gorącej. Czysty rozczynek zlano do flaszki szklanej, dodano do niego w nadmiarze dwusiarczku węgla i rozczynek kwasu azotawego w kwasie siarkowym przy silnem kłóceniu wydzielono jod; czynność tę powtórzono 6 razy. Dwusiareczek węgla zawierający całą ilość jodu odsączono, wymyto wodą (odsącz B) i oznaczono w nim ilość jodu mianowanym rozczynek podsiarczyny sodowej. 1 cent. sześć. tegoż odpowiadał 0·003157 gr. jodu. Wyniki n. s. t.

	Zdrój Karola	Amelii	Emmy
Ilość użytej wody	14129·22 gr.	15135·90 gr.	14125·30 gr.
Znaleziona ilość jodu	0·2716281 „	0·141750 „	0·077084 „

Obliczona ilość tegoż na

1000 gr.	0'019196	„	0'009365	„	0'005457	gr.
Ilości tej jodu odpowiada						
AgJ	0'035510	„	0'017330	„	0'010101	„

6. b) Oznaczenie bromu.

Odsącz (B) ad 6. a) podparowano i zaprawiono azotanem srebra. Wydzielony osad chlorku i bromku srebrowego (odsącz C) wymyto na sączku, ostrożnie wyżarzono i odważono. Osad stopiono i odważono z niego część, przez którą ogrzaną do stopienia w trudnotopnej rurce przeprowadzano suchy gaz chloru. Ubytek na wadze pomnożony przez 4'2227 wyraża ilość bromku srebrowego, z którego obliczono najpierw ilość bromu w odważonej ilości chlorku bromku srebrowego, a w końcu ilość bromu w odważonej ilości wody. Wyniki n. s. t.:

	Zdrój Karola	Amelii	Emmy.
Ilość użytej wody . . .	14129'22 gr.	15135'90 gr.	14125'3 gr.
Odważona ilość AgCl + AgBr	4'76413 „	4'68563 „	4'21133 „
Z tego użyto do przeprowadzenia przezeń gazu chloru	2'49550 „	2'8086 „	2'53170 „
Ubytek na wadze wynosił	0'12125 „	0'0847 „	0'07212 „
Obliczona ilość AgBr na odważoną ilość wody .	0'977450 „	0'59668 „	0'50662 „
Ilość tegoż na 1000 gr. wody	0'06917 „	0'03942 „	0'035873 „
Ilości tej odpowiada bromu	0'02943 „	0'01676 „	0'015265 „

6. c. d) Oznaczenie litu i kwasu borowego.

Do powyższego oznaczenia posłużyły wszelkie osady pozostałe na sączkach (A) ad 6. a) przy wyciąganiu jodu i bromu wyskokiem, jakoteż odsącz (C) pochodzący od strącenia chloru i bromu azotanem srebrowym ad 6. b) po wydzieleniu z niego srebra kwasem solnym. Rozczyn uzupełniono po zakwaszeniu kwasem solnym do 4 litrów i rozdzielono go na dwie równe części. 2 litry roztworu odpowiadają połowie odważonej wody z każdego źródła. W jednej połowie oznaczono lit w drugiej kwas borowy.

6. c) Oznaczenie litu.

Połowę powyższego roztworu wyparowano do suchości, pozostałość wytrawiono na gorąco bezwodnym wyskokiem 8 razy, przy ostatnim wytrawianiu dodano połowę eteru. Rozczyn wyskokowo-eteryczny oddestylowano, pozostałość rozcieńczono przekroploną wodą, zaprawiono kwasem solnym i odparowano na łaźni wodnej do suchości, po rozpuszczeniu w wodzie do-

dano 3 krople chlorku żelazowego i gotowano z czystym mlekiem wapiennym. Odsącz zaprawiono amoniakiem i szczawianem amonowym, a przesącz od osadu po wymyciu go starannie wodą i wyparowaniu wyżarzone w misce platynowej. Pozostałość rozpuszczono w wodzie, a z odsączem powtórzono powyższą czynność t. j. gotowania z mlekiem wapiennym i t. d., badając zawsze wszelkie pozostałe osady spektralnie na lit. Z roztworu ostatniego wydzielono lit w formie fosforanu trójlitowego, który strącano 3 razy w odsączach. Fosforan litowy zebrany na sączku wymyto wodą amoniakalną, a ostatecznie po ostrożnym wyżarzeniu odważono. Z ilości fosforanu litowego obliczono tlenek litowy, następnie chlorek litowy i lit.

	Zdrój Karola	Amelii	Emmy
Ilość użytej wody . . .	7064'61 gr.	7567'95 gr.	7062'65 gr.
Znaleziona ilość PO_3LiO . . .	0'18066 "	0'12496 "	0'16443 "
Obliczona ilość tegoż na 1000 gr. wody . . .	0'02557 "	0'016511 "	0'02327 "
Ilości tej odpowiada:			
Tlenku litowego . . .	0'009918 "	0'005979 "	0'00903 "
Chlorku litowego . . .	0'023047 "	0'016907 "	0'02555 "
Litu	0'004635 "	0'002794 "	0'00422 "

6. d) Oznaczenie kwasu borowego.

Drugą połowę roztworu kwaśnego (2. litry) odparowano do suchości dla oddzielenia kwasu krzemowego; do przesączu ogrzanego do $+40^{\circ}$ Cels. wprowadzano siarkowodór, który nie sprawił żadnego osadu. Przez dłuższe ogrzewanie na łaźni wodnej rozłożono siarkowodór, a odsącz od siarki zmieszano z suchym węglanem potasowym i wyparowano do suchości. Pozostałość wytrawiono silnym wyskokiem zakwaszonym kwasem solnym. Rozczyn wyskokowy po zubożeniu wodorotlenkiem potasowym oddestylowano. Pozostałość gotowano z wodą i węglanem potasowym. Przesącz zaprawiono mieszaniną chlorku magnezowego, salmiaku i amoniaku i po wydzieleniu kwasu fosforowego odparowano do suchości i silnie żarzono; po oziębieniu wytrawiono wodą gorącą nierozpuszczalny osad boranu magnezowego i magnezyi, następnie zebrano go na sączek i starannie wymyto wodą gorącą. Z przesączem powtórzono powyższą czynność trzy razy.

Osady razem zebrane wyżarzone w misce platynowej, poprzednio odważonej, w osadzie odważonym oznaczono metodą miareczkowania normalnym kwasem siarkowym ilość magnezyi. Odejmując oznaczoną ilość MgO od odważonej ilości boranu magnezowego $+\text{MgO}$, reszta przypada na boran magnezowy, z ilości którego obliczono ilość kwasu borowego.

	Zdrój Karola	Amelii	Emmy
Ilość użytej wody	7064'61	7567'95	7062'65
Znaleziona ilość kwasu bo- rowego	0'11072	0'08215	0'18515
Ilość tegoż obliczona na 1000 gr. wody	0'015672	0'01085	0'02621

6. e) Oznaczenie tlenu barowego.

Osad II. ad 6. nierozpuszczalny w wodzie rozpuszczono w kwasie solnym i po dodaniu 4. kropli kwasu siarkowego wy-
parowano do suchości celem oddzielenia kwasu krzemowego.
Zebrany osad na sączku (odsącz A) wytrawiono wodą i kwasem
solnym; pozostałość gotowano ze stężonym roztworem węglanu
sodowego, odsączono, pozostały zaś osad stopiono z czystym
suchym węglanem sodowym. Stop wytrawiono wodą gorącą
a z roztworu wydzielono bar w formie siarczynu barowego, a
zebrany na sączku wytrawiano przez 12 godzin stężonym
roztworem węglanu amonowego, następnie mocno rozcieńczonym
kwasem azotowym a po wymyciu wodą wyżarzono go i odwa-
żono. Z ilości siarczynu barowego obliczono ilość tlenu ba-
rowego. Wyniki n. s. t.

	Zdrój Karola	Amelii	Emmy
Ilość użytej wody . . .	14129'22 gr.	15135'90 gr.	14125'30 gr.
Znaleziona ilość SO_4Ba	0'38265 „	0'36695 „	0'32349 „
Odpowiada jej tlenu barowego	0'25126 „	0'24095 „	0'21242 „
Ilość tegoż obliczona na 1000 gr. wody	0'01778 „	0'016579 „	0'01503 „

W odsączu od siarczynu barowego strącono po dodaniu
mocnego wysoku małą ilość siarczynu strontowego, który ze-
brany na sączku chwilowo zachowano.

6. f) Oznaczenie tlenu manganowego.

Do odsączu A. ad 6. c. wprowadzono siarkowodor, nie o-
trzymało osadu; tensam roztwór po rozłożeniu siarkowodoru
i oddzieleniu w wiadomy sposób tlenu żelazowego i glinowego
zaprawiona świeżym siarczkiem amonu. Wydzielony osad siarcz-
ku manganowego zebrano po 24. godzinach na sączek (Od-
sącz I.), a po wymyciu go rozpuszczono w kwasie solnym, po
rozłożeniu siarkowodoru powtórnie strącono siarczek manga-
nawy (Odsącz II.), w końcu po wysuszeniu mieszało go z czystą
siarką i dość silnie wyżarzono w gazie wodoru i odważono.
Wyniki n. s. t.:

	Zdrój Karola	Amelii	Emmy
Ilość użytej wody . . .	14129'22 gr.	15135'90 gr.	14125'30 gr.
Znaleziono siarczku			
manganu	0'003183 „	0'005212 „	0'00393 „
Obliczona ilość tegoż na			
1000 gr. wody . . .	0'000232 „	0'000351 „	0'000278 „
Ilości tej odpowiada			
tlenku manganu . .	0'000190 „	0'000273 „	0'000226 „

6. g) Oznaczenie tlenku strontowego.

W odsączach I. II. ad 6. f. po rozłożeniu siarczku amonu wydzielono tlenek wapniowy i strontowy w formie węglanów. Otrzymane węglany zamieniono w azotany i odparowano je do suchości. Prawie suche azotany wytrawiano sześć razy mieszaniną wysokoku i eteru, nierozpuszczalny azotan strontowy zamieniono w siarczan strontowy, do którego dołączono małą ilość tegoż otrzymaną ad 6. e. Osad siarczanu strontowego wymyto starannie roztworem siarczanu amonowego, wysuszono i po odpowiednim wyżarzeniu odważono. Z ilości siarczanu strontowego obliczono ilość tlenku strontowego, który następnie odjęto od oznaczonej ilości ad 1. e. tlenku wapniowego i strontowego; reszta przypada na czysty tlenek wapniowy. Wyniki na s. t.:

	Zdrój Karola	Amelii	Emmy
Ilość użytej wody . . .	14129'22 gr.	15135'90 gr.	14125'30 gr.
Znaleziona ilość siarcza-			
nu strontowego . . .	0'17925 „	0'24303 „	0'21943 „
Ilość tegoż obliczona na			
1000 gr. wody . . .	0'01263 „	0'01605 „	0'01553 „
Ilości tej odpowiada tlen-			
ku strontowego . . .	0'00715 „	0'009063 „	0'00876 „

Od ilości tlenku wapniowego i strontowego oznaczonej ad 1. e. odjęto ilość tlenku strontowego i otrzymano na tlenek wapniowy wyniki n. s. t.:

	Zdrój Karola	Amelii	Emmy
Wody	1000 gr.	1000 gr.	1000 gr.
CaO + SrO	0'139919 „	0'149213 „	0'13946 „
SrO	0'007150 „	0'009063 „	0'00876 „
Tlenku wapniow. CaO .	0'132769 „	0'140150 „	0'13070 „

7. a) Oznaczenie składników stałych przez odparowanie.

b) Oznaczenie materii organicznej.

a) Wodę zawartą w jednej flasce po starannem popłukaniu flaszki, odparowano w misce platynowej poprzednio odważonej do suchości na łaźniwodnej. Pozostałość suszono w łaźni powietrznej

w ciepłocie $+180^{\circ}$ Cels. dotąd dopóki ostatnie dwa odważenia nie zgadzały się z sobą. Przybytek miski na ciężarze oznaczał ilość składników stałych w odważonej ilości wody. Wyniki n. s. t.:

	Zdrój Karola	Amelii	Emmy
Ilość użytej wody . . .	485.5 gr.	504.53 gr.	503 gr.
Oznaczona ilość składn. stałych	5.5414 „	5.20440 „	5.47340 „
Obliczono na 1000 gr. wody	11.41170 „	10.31577 „	10.58151 „

b) Wysuszone i odważone składki stałe wyżarzono lekko, dopóki nie zniknęło ciemno-brunatne zabarwienie; następnie zwilżono je węglanem amonowym, wysuszono na łaźni wodnej, powietrznej i nader ostrożnie wyżarzono. Z ubytku na wadze obliczono ilość materii organicznej. Wyniki n. s. t.:

	Zdrój Karola	Amelii	Emmy
Ubytek obliczony na 1000 gr. wody	0.07790 gr.	0.10170 gr.	0.13374 gr.

Materya organiczna jest przeważnie natury żywcowatej.

8. Oznaczenie amoniaku.

Odważoną ilość wody z każdego źródła zaprawiono kwasem siarkowym i odparowano na łaźni wodnej do małej pozostałości, którą następnie oddestylowano z czystym wodorotlenkiem sodowym z zachowaniem wszelkich ostrożności. Destylat zbierano do wody zakwaszonej kwasem solnym; z podparowanego destylatu strącono chlorek amonowy chlorkiem platynowym. Osad chlorku platyniano-amonowego zebrany na sączek o znanym ciężarze, po odpowiednim wymyciu i wysuszeniu w $+100^{\circ}$ Cels. odważono. Z ilości chlorku platyniano-amonowego obliczono ilość amoniaku, a z ilości tego dwuwęglan amonowy. Wyniki n. s. t.:

	Zdrój Karola	Amelii	Emmy
Ilość wody użytej . . .	3027.69 gr.	3027.18 gr.	3026.85 gr.
Znaleziona ilość NH_3 . .	0.01530 „	0.01020 „	0.01190 „
Obliczona ilość tegoż na 1000 gr. wody . . .	0.005053 „	0.003370 „	0.003931 „

9. Jakościowe wykrycie kwasu fosforowego.

Około 8—10 litrów wody z każdego źródła odparowano z kwasem solnym do suchości celem oddzielenia kwasu krzemowego. Odsącz odparowano powtórnie z kwasem azotowym, pozostałość rozpuszczono w wodzie i kwasie azotowym i zaprawiano nadmiarem molybdenianu amonowego—dostrzeżono tylko słabe zabarwienie żółte, które dowodzi obecności śladów kwasu fosforowego. Ilościowego oznaczenia zaniechano.

10. Badania bakteriologiczne.

Badanie bakteriologiczne wykonane w pracowni Dr. Józefa Walczyńskiego a dwukrotnie wody ze źródła Karola i Amelii stwierdziło nieobecność wszelkich bakterii.

Odznaczenia.

W ostatnich 30 latach zdobył sobie Iwonicz liczne odznaczenia:

Dyplom honorowy, najwyższe odznaczenie na krajowej wystawie we Lwowie 1877. Medal srebrny c. k. Ministerstwa handlu na krajowej wystawie w Krakowie 1887. Medal srebrny na wystawie przyrodniczo-lekarskiej, połączonej z V. zjazdem lekarzy i przyrodników we Lwowie 1888.

Medal srebrny na wystawie przyrodniczo-lekarskiej VI. zjazdu lekarzy i przyrodników we Lwowie 1892.

Medal srebrny na powszechnej wystawie krajowej we Lwowie 1894.

Wiadomości i rozprawy ogłoszone o Iwoniczu.

A) Wiadomości w rękopisach.

1. Dr. Jan Sechhini, lekarz przemyski. Cenzura o wodzie Iwoniczkiej 1630. W bibliotece Uniw. Jagiell. Kraków, odkrył bibliotekarz Muczkowski.

2. Ks. Fryderyk Alembek, wikaryusz in spiritualibus. Wzmianka w wizycie kościoła parafialnego w Iwoniczu z dnia 3-go czerwca 1639 z czasów biskupa przemyskiego i kanclerza ks. Piotra Nałęcz Głębskiego (W archiwum kapituły przemyskiej).

B) Rozprawy drukowane.

Uczeni przyrodnicy, lekarze, chemicy od roku 1682 do chwili obecnej ogłosili drukiem w języku łacińskim, polskim, niemieckim przeszło 50 rozpraw o Iwoniczu i jego źródłach.

Powyższe wysokie odznaczenia i bardzo bogata literatura dowodzą, iż zakład zdrojowo-kąpielowy w Iwoniczu bez przerwy postępował, wyprzedzając na drodze postępu inne krajowe zakłady.

TABLICA I.

Wyniki rozbiórów obliczone na 1000 grm. wody.

	Zdrój Karola	Zdrój Amelii	Zdrój Emmy
Chloru	5'361767	4'982324	5'060505
Bromu	0'029340	0'016760	0'015265
Jodu	0'019196	0'009365	0'005457
Bezwodnika węglowego w całości	2'729550	2'250680	2'239750
Bezwodnika krzemowego . .	0'011810	0'010290	0'009817
Kwasu siarkowego	0'001471	0'001860	0'001720
Kwasu borowego	0'015672	0'010850	0'026210
Kwasu fosforowego	zal. ślad	zal. ślad	zal. ślad
Tlenku litowego	0'009918	0'005979	0'009030
„ sodowego	5'781260	5'146130	5'282090
„ potasowego	0'074070	0'077490	0'086490
„ amonowego	0'007660	0'005148	0'006003
„ wapniowego	0'132769	0'140150	0'130700
„ strontowego	0'007150	0'009063	0'008760
„ barowego	0'017780	0'016579	0'015030
„ magnezowego	0'054111	0'052550	0'051730
„ żelazawego	0'002034	0'003733	0'002976
„ manganawego	0'000190	0'000273	0'000226
Fosforanu glinowego	0'000166	0'000222	0'000273
Ciał organicznych nietlotnych	0'079900	0'101740	0'133740
Składników stałych przez od- parowanie	11'411700	10'315770	10'581510
Ciężar właściwy wody . . .	1'00923	1'00906	1'00895
Ciepłota wody	10°25 Cel.	11°05 Cel.	12°05 Cel.
Wydajność źródła	143 Hl. w 24 g. z r. 1876.	78 Hl. w 24 g. z r. 1876.	676 Hl. w 24 g. z r. 1907.
Badanie bakteriologiczne . .	Nieobecność wszelkich bakteryi.	Nieobecność wszelkich bakteryi.	Nieobecność wszelkich bakteryi.

TABLICA II. a.

Obliczenie otrzymanych wyników i zespolenie połączeń
na 1000 grm. wody.

Imię i nazwisko analityka Karol Trochanowski	N a z w a z d r o j u		
	Zdrój Karola	Zdrój Amelii	Zdrój Emmy
1. Chlorek potasowy . . . KCl			
znaleziono K	0'061408	0'06433	0'071800
który wiąże Cl	0'050700	0'05832	0'065132
tworząc KCl	0'117508	0'12265	0'136932
2. Chlorek sodowy . . . NaCl			
znaleziono Cl	5'361767	4'982324	5'060500
do połączenia z K	0'0507	0'058320	0'065132
pozostaje Cl	5'311067	4'924004	4'995373
który wiąże Na	3'451970	3'199346	3'245720
tworząc NaCl	8'763040	8'123350	8'241090
3. Bromek sodowy . . . NaBr			
znaleziono Br	0'029430	0'016760	0'015265
który wiąże Na	0'008460	0'004820	0'004399
tworząc NaBr	0'037890	0'021580	0'019664
4. Jodek sodowy . . . NaJ			
znaleziono J	0'019196	0'009365	0'005457
który wiąże Na	0'003486	0'001700	0'000992
tworząc NaJ	0'022682	0'011065	0'006449
5. Krzemian sodowy SiO_3Na_2			
znaleziono SiO_2	0'011810	0'010290	0'009817
który wiąże Na_2O	0'012120	0'010570	0'010093
tworząc SiO_3Na_2	0'023930	0'020860	0'019910
6. Boran sodowy . . . $\text{B}_4\text{O}_7\text{Na}_2$			
znaleziono $\text{B}_4\text{O}_7\text{H}_2$	0'015672	0'010850	0'026210
który wiąże Na_2	0'004374	0'003028	0'007310
tworząc $\text{B}_4\text{O}_7\text{Na}_2$	0'020046	0'013878	0'033520

TABLICA II. b.

**Obliczenie otrzymanych wyników i zespolenie połączeń
na 1000 grm. wody.**

Imię i nazwisko analityka Karol Trochanowski	N a z w a z d r o j u		
	Zdrój Karola	Zdrój Amelii	Zdrój Emmy
7. Siarczan barowy . SO_4Ba			
Znaleziono SO_4H_2	0'001471	0'001860	0'001720
który wiąże BaO	0'002813	0'003557	0'003290
tworząc SO_4Ba	0'004284	0'005417	0'005010
8. Węglan litowy . . CO_3Li_2			
Znaleziono Li_2O	0'009918	0'005979	0'009030
który wiąże CO_2	0'014529	0'008751	0'013220
tworząc CO_3Li_2	0'024447	0'014730	0'022250
9. Węglan sodowy . CO_3Na_2			
Znaleziono Na	4'291249	3'852030	3'907840
połączono z $\text{Cl, Br, J, B}_4\text{O}_7\text{H}_2$			
i z SiO_2 razem	3'477286	3'216754	3'265912
pozostaje Na	0'813963	0'635276	0'641928
który tworzy Na_2O	1'096580	0'855420	0'864810
i wiąże CO_2	0'777180	0'606340	0'612940
tworząc CO_3Na_2	1'873760	1'461760	1'477750
10. Węglan barowy . CO_3Ba			
Znaleziono BaO	0'017780	0'016579	0'015030
połączono z SO_4H_2	0'002813	0'003557	0'003290
pozostaje BaO	0'014967	0'013022	0'011740
który wiąże CO_2	0'004173	0'003608	0'003370
tworząc CO_3Ba	0'019140	0'016630	0'015110
11. Węglan strontowy CO_3Sr			
Znaleziono SrO	0'007150	0'009063	0'008760
który wiąże CO_2	0'00303	0'003847	0'003730
tworząc CO_3Sr	0'010180	0'012910	0'012490

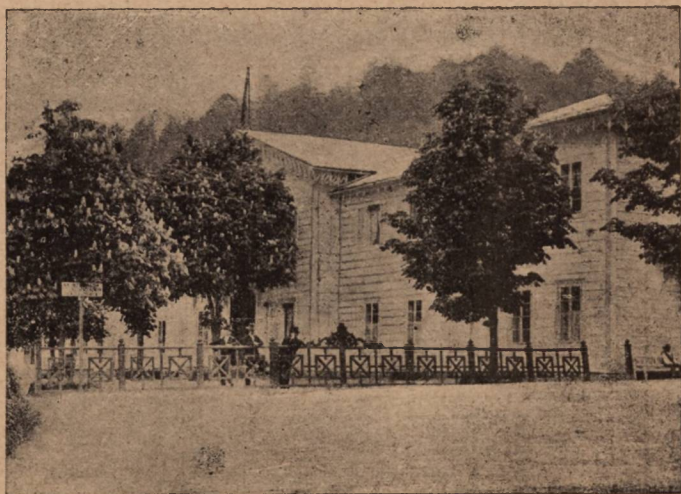
TABLICA II. c.

Obliczenie otrzymanych wyników i zespolenie połączeń
na 1000 gram. wody.

Imię i nazwisko analityka Karol Trochanowski.	N a z w a z d r o j u		
	Zdrój Karola	Zdrój Amelii	Zdrój Emmy
12. Węglan wapniowy CO_3Ca			
Znaleziono CaO	0'132769	0'140150	0'130700
który wiąże CO_2	0'104310	0'117260	0'102690
tworząc CO_3Ca	0'237079	0'257410	0'233390
13. Węglan magnezowy CO_3Mg			
Znaleziono MgO	0'054111	0'052550	0'051730
który wiąże CO_2	0'059502	0'057800	0'056900
tworząc CO_3Mg	0'113613	0'110350	0'108630
14. Węglan żelazawy CO_3Fe			
Znaleziono FeO	0'002034	0'003733	0'002976
który wiąże CO_2	0'001214	0'002280	0'001818
tworząc CO_3Fe	0'003248	0'006013	0'004794
15. Węglan manganawy CO_3Mn			
Znaleziono MnO	0'000190	0'000273	0'000226
który wiąże CO_2	0'000118	0'000169	0'00014
tworząc CO_3Mn	0'000308	0'000442	0'000366
16. Dwuwęglan amono- wy $\text{CO}_3\text{NH}_4\text{H}$			
Znaleziono NH_4O	0'007660	0'005148	0'006003
który wiąże CO_2	0'006460	0'004349	0'005807
tworząc $\text{CO}_3\text{NH}_4\text{H}$	0'014408	0'009695	0'012040
17. Fosforan glinowy	0'000166	0'000222	0'000273
18. Bezwodnik węglowy istot- nie wolny CO_2			
Znaleziono CO_2	2'729550	2'250680	2'239750
do połączenia z Li_2O , Na_2O , CaO , MgO , i t. d.	0'970516	0'804401	0'790615
Bezwodnika węglowego do utworzenia dwuwęglanów	0'970516	0'804401	0'790615
Bezwodnika węglowego istotnie wolnego . CO_2	0'788518	0'641878	0'658520

Ze zespolenia otrzymanych wyników wypada, że źródło iwonickie zawierają w 1000 grm. wody:

Karol Trochanowski 1907 r.	Zród Karola	Zród Amelii	Zród Emmy	Zród Heleny 1886 r.
Chlorku potasowego	KCl.	0'117560	0'122650	0'136940
Chlorku sodowego	NaCl.	8'763040	8'123350	8'241090
Bromku sodowego	NaBr.	0'037890	0'021580	0'019664
Jodku sodowego	NaJ.	0'022682	0'011065	0'006449
Węglanu litowego	CO_3Li_4	0'024447	0'014730	0'022250
Węglanu sodowego	CO_3Na_2	1'873760	0'461760	1'477750
Węglanu amonowego	$\text{CO}_3\text{NH}_4\text{H}$	0'014408	0'009695	0'012040
Węglanu wapniowego	CO_3Ca	0'237070	0'257410	0'233390
Węglanu strontowego	CO_3Sr	0'010180	0'012910	0'012490
Węglanu barowego	CO_3Ba	0'019140	0'016630	0'015110
Węglanu magnezowego	CO_3Mg	0'113613	0'110350	0'108630
Węglanu żelazawego	CO_3Fe	0'003248	0'006030	0'004794
Węglanu manganawego	CO_3Mn	0'000308	0'000442	0'000366
Siarczanu barowego	SO_4Ba	0'004284	0'005417	0'005010
Boranu sodowego	$\text{B}_4\text{O}_7\text{Na}_2$	0'020046	0'013878	0'033520
Fosforanu glinowego	$\text{P}_2\text{O}_5\text{Al}_2$	0'000166	0'000222	0'000273
Krzemianu sodowego	SiO_3Na_2	0'023930	0'020860	0'019910
Ciał organicznych nietlotnych		0'077900	0'101740	0'133740
Składników stałych razem		11'363672	10'310719	10'483416
Bezwodnika węglow. do utworzenia dwuwęglanów		0'970516	0'804401	0'790615
Bezwodnika węglowego istotnie wolnego		0'788518	0'641878	0'658520
Wszelkich składników razem		13'122706	11'766998	11'932551
Błąd analityczny i ślady		0'048028	0'005051	0'097084
Ciepota właściwy wody		1'009230	1'009060	1'008950
Ciepłota wody		10°25 Cels.	11°05 Cels.	12°05 Cels.
Badanie bakteriologiczne		Nieobecność	Nieobecność	Nieobecność
		wszelkich bakteryi	wszelkich bakteryi	wszelkich bakteryi

TABLICA IV.

I. Porównawcze zestawienie rozbiórów wód iwonickich od roku 1839 do 1907.

Składniki wszystkich rozbiórów podane są w gramach na 1000 grm. wody.

Nazwa zdroju	Z d r ó j K a r o l a					Z d r ó j A m e l i i					Zdrój Emmy		Zdrój Heleny
Nazwisko analityka	1839 Torosiewicz	1866 Aleksandrowicz	1876 Dr. Radziszewski	1892 Karol Trochanowski	1907 Karol Trochanowski	1839 Torosiewicz	1866 Aleksandrowicz	1876 Dr. Radziszewski	1892 Karol Trochanowski	1907 Karol Trochanowski	1892 Karol Trochanowski	1907 Karol Trochanowski	1886 Trochanowski
Chlorku potasowego KCl	—	0-095664	0-079714	0-116208	0-117560	—	0-091025	0-067462	0-122680	0-122650	0-119639	0-136940	—
Chlorku sodowego NaCl	7-871960	8-376934	8-006675	8-294767	8-763040	6-145480	7-884287	6-742786	7-915899	8-123350	9-408025	8-241090	4-63019
Bromku sodowego NaBr	0-037840	0-023079	0-036479	0-035746	0-037890	0-012840	0-022853	0-017485	0-018576	0-021580	0-018362	0-019664	0-01169
Jodku sodowego NaJ	0-022060	0-016421	0-024007	0-022512	0-022682	0-005208	0-015473	0-013616	0-010794	0-011065	0-006606	0-006449	0-00257
Węglanu litowego $\text{C}_2\text{O}_3\text{Li}_2$	—	0-010896	0-018699	0-014468	0-024447	—	0-013521	0-016539	0-012505	0-014730	0-017395	0-022250	śląd
„ sodowego $\text{C}_2\text{O}_3\text{Na}_2$	1-69756	1-783325	1-635894	1-868701	1-873760	1-049305	1-624041	1-292319	1-521648	1-461760	1-789906	1-477750	1-03885
„ amonowego $\text{C}_2\text{O}_3\text{NH}_4\text{H}$	—	0-012338	0-014085	—	0-014408	—	0-011742	0-013402	—	0-009695	0-018155	0-012040	—
„ barowego $\text{C}_2\text{O}_3\text{Ba}$	—	0-019283	0-019410	0-022905	0-019140	—	0-018162	0-019210	0-020925	0-016630	0-025048	0-015110	—
„ strontowego $\text{C}_2\text{O}_3\text{Sr}$	—	0-000909	0-012216	0-006398	0-010180	—	0-000875	0-010269	0-006457	0-012910	0-010534	0-012490	—
„ wapniowego $\text{C}_2\text{O}_3\text{Ca}$	0-22413	0-242605	0-215477	0-247673	0-237070	0-190970	0-225712	0-202218	0-229501	0-257410	0-224005	0-233390	0-21592
„ magnezowego $\text{C}_2\text{O}_3\text{Mg}$	0-08663	0-085081	0-084612	0-102388	0-113613	0-067010	0-076806	0-073272	0-103677	0-110350	0-143781	0-108630	0-06896
„ żelazawego $\text{C}_2\text{O}_3\text{Fe}$	0-00503	0-004214	0-005945	0-003753	0-003248	0-007630	0-019615	0-009569	0-010225	0-006030	0-008243	0-004794	—
„ manganawego $\text{C}_2\text{O}_3\text{Mn}$	0-00243	0-001553	śląd	śląd	0-000308	0-003470	0-007151	śląd	śląd	0-000442	śląd	0-000366	0-01934
Siarczanu barowego $\text{S}_2\text{O}_3\text{Ba}$	—	—	—	—	0-004284	—	—	—	—	0-005417	—	0-005010	—
Boranu sodowego $\text{B}_2\text{O}_3\text{Na}_2$	—	śląd znaczny	śląd znaczny	0-019248	0-020046	—	śląd znaczny	śląd znaczny	0-011627	0-013878	0-044770	0-033520	—
Krzemianu sodowego SiO_2Na_2	0-01284 SiO_2	0-018739 SiO_2	0-023830 SiO_2	0-030154	0-023930	0-01371 SiO_2	0-019047 SiO_2	0-022656 SiO_2	0-028348	0-020860	0-033591	0-019910	0-0194 SiO_2
Fosforanu glinowego $\text{P}_2\text{O}_5\text{Al}_2$	—	śląd znaczny	śląd	0-000647	0-000166	—	śląd	—	0-001610	0-000222	0-001729	0-000273	—
Ciał organicznych nielotnych	0-01684	0-015560	0-071447	0-080910	0-077900	0-015970	0-014873	0-132048	0-123317	0-101740	0-128430	0-133740	—
Składników stałych razem	9-97735	10-694557	10-42235	10-866478	11-363672	7-511630	10-03044	8-820100	10-137989	10-310719	11-980659	10-483416	6-00692
Bezwodnika węglowego do utworzenia dwuwęglanów	0-85790	0-910480	0-865467	0-954572	0-970516	0-559880	0-839591	0-684826	0-796348	0-804401	0-936581	0-790615	—
Bezwodnika węglowego istotnie wolnego	—	0-667602	8-562743	0-626436	0-788518	—	0-59369	0-280237	0-532524	0-641878	0-601348	0-658520	—
Gazu bagiennego (metanu)	0-01885	0-02260	0-022939	0-025409	—	0-00646	0-02676	0-017761	0-019002	—	0-069091	—	—
Azotu	—	0-010916	0-009301	—	—	—	0-009867	0-008236	—	—	—	—	—
Wszelkich składników razem	10-60289	12-325493	11-896887	12-472995	13-122706	8-077320	11-51209	9-824379	11-485863	13-605837	13-605837	11-932551	—
Błąd analityczny i ślady	—	—	0-197678	—	0-048028	—	—	0-202812	—	0-005051	—	0-097084	—
Ciepota właściwa wody	1-011780	1-00910	—	1-008955	1-00923	10-0729	1-00848	—	1-008551	1-00905	1-010018	1-00895	—
Ciepłota wody	9-8° Cels.	9-6° Cels.	9-6° Cels.	9-42° Cels.	10-25° Cels.	10-1° Cels.	9-2° Cels.	10-11° Cels.	9-8° Cels.	11-05° Cels.	10-05° Cels.	12-05° Cels.	—
Wydajność zdroju	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	677 hl. w 24 g.	—
Badanie bakteriologiczne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Nieobecność
wszelkich
bakteryi.Nieobecność
wszelkich
bakteryi.Nieobecność
wszelkich
bakteryi.

TABLICA V.

2. Porównawcze zestawienie rozbiórów wód mineralnych iwonicznych od roku 1839 do 1907, na 1000 gramów wody:

Węgłany obojętne obliczone na dwuwęglany.

Nazwa źródła	Z d r ó j K a r o l a					Z d r ó j A m e l i i					Z d r ó j E m m y		Z d r ó j H e l e n y
Nazwisko analityka	1839 Torosiewicz	1866 Aleksandrowicz	1877 Dr. Radziszewski	1892 Karol Trochanowski	1897 Karol Trochanowski	1839 Torosiewicz	1866 Aleksandrowicz	1877 Dr. Radziszewski	1892 Karol Trochanowski	1907 Karol Trochanowski	1892 Karol Trochanowski	1907 Karol Trochanowski	1886 K. Trochanowski
Chlorku potasowego KCl	—	0'095664	0'079714	0'116208	0'117560	—	0'091025	0'067462	0'122680	0'122650	0'119639	0'136940	—
„ sodowego NaCl	7'871960	8'376934	8'006675	8'294767	8'768040	6'145480	7'884287	6'742786	7'915899	8'123350	7'408025	8'241090	4'63019
Bromku sodowego NaBr.	0'037840	0'023079	0'036479	0'036746	0'037890	0'012840	0'022853	0'017485	0'018576	0'021580	0'018962	0'019664	0'01169
Jodku sodowego NaJ	0'022060	0'016421	0'024007	0'022512	0'022682	0'005208	0'015473	0'013616	0'010794	0'011065	0'006606	0'006449	0'000257
Dwuwęglanu litowego CO ₂ LiH	—	0'017383	0'034850	0'026581	0'044640	—	0'016787	0'030380	0'022960	0'027060	0'031959	0'040860	śląd
„ sodowego CO ₂ NaH	2'689660	2'523637	2'591949	2'968003	2'968660	1'662550	2'298232	2'047110	2'410940	2'315920	2'835970	2'341280	1'64790
„ amonowego CO ₂ NH ₄ H	—	0'017992	0'014085	—	0'014408	—	0'011742	0'013402	—	0'009695	0'018155	0'012040	—
„ barowego (CO ₂) ₂ BaH ₂	—	0'023536	0'025513	0'030169	0'025150	—	0'022215	0'025260	0'027506	0'021850	0'032920	0'019850	—
„ strontowego (CO ₂) ₂ CaH ₂	—	0'001180	0'017359	0'009088	0'014450	—	0'001136	0'014630	0'009103	0'018330	0'014964	0'017730	—
„ wapniowego (CO ₂) ₂ SrH ₂	0'363101	0'39306	0'349083	0'401180	0'384053	0'309380	0'324764	0'327610	0'371803	0'416007	0'361490	0'376090	0'349901
„ magnezow. (CO ₂) ₂ MgH ₂	0'150302	0'129631	0'146801	0'177642	0'196870	0'116260	0'117023	0'133050	0'179879	0'191450	0'249450	0'188460	0'11964
„ żelazowego (CO ₂) ₂ FeH ₂	0'007710	0'005826	0'009121	0'005758	0'004984	0'011707	0'027054	0'014670	0'015687	0'009226	0'012647	0'007356	0'029669
„ manganaw. (CO ₂) ₂ MnH ₂	0'003730	0'002146	śląd	śląd	0'000474	0'005330	0'009882	śląd	śląd	0'000680	śląd	0'000563	—
Siarczanu barowego SO ₄ Ba	—	—	—	—	0'004284	—	—	—	—	0'005417	—	0'005010	—
Boranu sodowego B ₄ O ₇ Na ₂	—	śląd znaczny	śląd znaczny	0'019248	0'020046	—	znaczny śląd	znaczny śląd	0'011627	0'013878	0'044770	0'033520	—
Krzemianu sodowego SiO ₂ Na ₂	0'01284 SiO ₂	0'018739 SiO ₂	0'023830 SiO ₂	0'030154	0'023930	0'01371 SiO ₂	0'019047 SiO ₂	0'022656 SiO ₂	0'028548	0'020830	0'033591	0'019910	0'0194 SiO ₂
Fosforanu glinowego P ₂ O ₅ Al ₂ O ₃	—	śląd znaczny	śląd	0'000647	0'000166	—	śląd	śląd	0'001610	0'000222	0'001729	0'000273	—
Ciał organicznych nietlotnych	0'01684	0'015560	0'071447	0'080910	0'077900	00'15970	0'014873	0'132048	0'123317	0'101740	0'128430	0'133740	—
Bezwodnika węglow. istot. wol. CO ₂	—	0'667602	0'562743	0'626436	0'788518	—	0'593690	0'280237	0'532524	0'641878	0'601348	0'658520	—
Gazu bagienego (metanu)	0'01885	0'022600	0'022939	0'025509	—	0'0006460	0'02676	0'017761	0'019002	—	0'069094	—	—
Azotu	—	0'010916	0'009304	—	—	—	0'009866	0'008236	—	—	—	—	—
Wszelkich składników razem	11'19459	12'358286	12'02582	12'870558	13'509705	8'314740	11'512091	9'89894	11'892465	12'072858	13'989749	12'259345	6'810951
Ciepła właściwy wody	1'011780	1'0091	—	1'008955	1'00923	1'00729	1'00848	—	1'008551	1'00906	1'010018	1'00895	—
Ciepłota wody	9'8° Cels.	9'6° Cels.	9'6° Cels.	9'42° Cels.	10° Cels.	10'1° Cels.	9'2° Cels.	10'11° Cels.	9'8° Cels.	11° Cels.	10'05° Cels.	12'05° Cels.	—
Wydajność źródła	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Badanie bakteriologiczne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
					Neoobecność wszelkich bakteryj.					Neoobecność wszelkich bakteryj.		667 Hl. w 24 g. Neoobecność wszelkich bakteryj.	

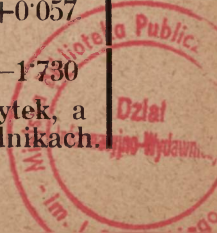
Ze zestawienia wyników ostatniego rozbioru chemicznego źródojów iwonickich z wynikami rozbioru z r. 1892 okazuje się, iż w kierunku głównych składników, mianowicie: jodku, bromku sodowego, dwuwęglanu sodowego, magnezowego, wapniowego, żelazawego po upływie 15 lat zachodzą mało znaczące różnice; z drugiej zaś strony zaznaczyć należy, iż w źródle Karola i Amelii ilość składników wszelkich zwiększyła się na korzyść chlorku sodowego, dwuwęglanu litowego i istotnie wolnego bezwodnika węglowego jak to wykazuje tabl. VI.

TABLICA VI.

Zestawienie wyników ostatniego rozbioru z wynikami rozbioru z r. 1902 w kierunku ważniejszych składników:

	Zdrój Karola	Zdrój Amelii	Zdrój Emmy
Chlorku sodowego	*) +0'469	+0'208	—1'267
Jodku sodowego	+0'00017	+0'00027	—0'00016
Bromku sodowego	+0'0021	+0'0030	+0'0007
Dwuwęglanu litowego	+0'0181	+0'0041	+0'0089
Dwuwęglanu sodowego	bez różnicy	—0'095	—0'494
Dwuwęglanu magnezowego	+0'0192	+0'0116	—0'0610
Dwuwęglanu wapniowego	—0'0171	+0'0442	+0'0147
Dwuwęglanu żelazawego	—0'00077	—0'0064	—0'00525
Bezwodnika węglowego istot- nie wolnego	+0'164	+0'109	+0'057
Składników stałych	+0'639	+0'150	—1'730

*) + oznacza przybytek, a
— ubytek w składnikach.

Zdroje iwonickie

w porównaniu z krajowemi i zagranicznymi solankami.

Porównując źródła iwonickie z innymi tego rodzaju źródłami dochodzę do wniosku zgodnego z orzeczeniem Dr. A. Gabryszewskiego, docenta c. k. Uniwersytetu we Lwowie i lekarza zakładowego w Iwoniecu.

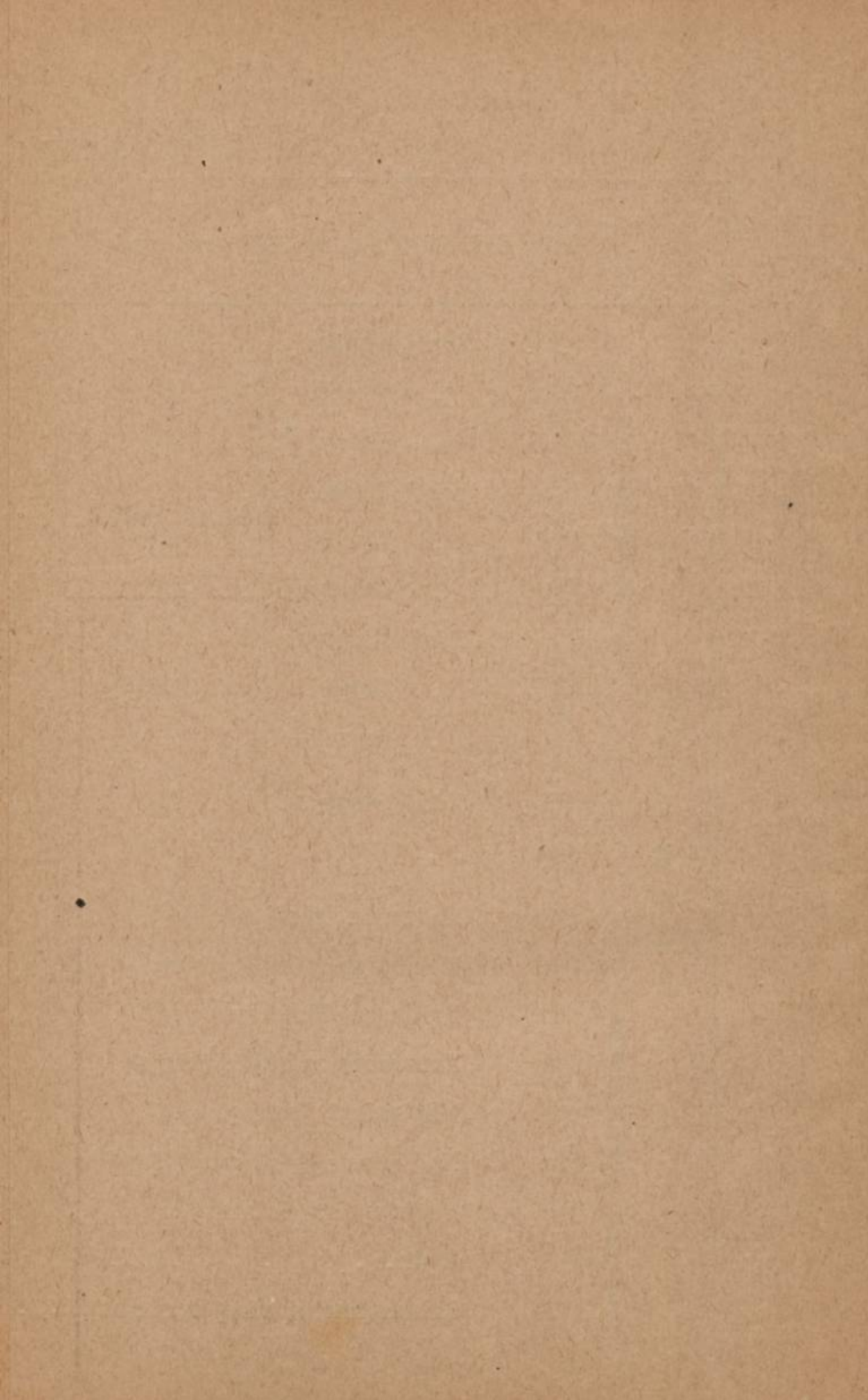
Iwoniec jest szczawą silnie słoną, a słabą solanką, gdyż nie zawiera nawet 1‰ chlorku sodowego — lecz z drugiej strony jest to najodpowiedniejszy roztwór wody do picia. Co do ilości jodku sodowego nie ustępuje Iwoniec najslawniejszym wodom zagranicznym tabl. VII. Sławiony Tassillo w Hall. (Aust. gór.) wykazuje o 0'061 gr. więcej jodku magnezowego, a Darków (Śląsk austr.) według ostatniego rozbioru prof. Dr. Ludwiga z r. 1894 o 0'0037 gr. w 1000 gr. wody.

Z krajowych zaś solanek jedynie Rabka zawiera większe ilości jodku i bromku sodowego, ale za to chlorku sodowego 22'9 gr. w 1000 gr. wody, należy ją zatem do picia rozcieńczać. Śmiało też przyznać należy prof. Dr. Dietlowi i Dr. Lutostańskiemu, iż Iwoniec wyszczególnia się nad wszystkie podobne wody w kraju i zagranicą. Źródła iwonickie odznaczają się tem, że zawierają średnie ilości jodku i bromku sodowego, a obfitują w istotnie wolny bezwodnik węglowy, dwuwęglan sodowy i litowy, które nadają im bardzo cenne przymioty; w końcu i tę zaletę podnieść należy, że wody iwonickie zawierają w sobie wszelkie główne, a skuteczne pod względem leczniczym składniki w odpowiednim stosunku.

Ostatnie rozbiory fizyczno-chemiczne, dokonane przed 3ma laty przez prof. Dr. Jaworskiego, dyrektora kliniki w uniwersytecie Jagiellońskim i Dr. Flisa wyznaczyły źródłom iwonickim bardzo wybitne miejsce.

3. Porównawcze zestawienie wód iwonickich z solankami krajowymi i zagranicznymi co do ilości:

Składniki obliczone na 1000 grm. wody			Chlorku sodowego	Jodku sodowego	Bromku sodowego	Dwuwęglanu litowego	Dwuwęglanu sodowego	Bezwodnika węglowego istotnie wolnego	Ilości składników wszelkich
S o l e m i e j z a g r a n i c z n e : K r a j o w e :	Iwonicz r. 1907.	Zdrój Karola	8.76304	0.02268	0.03789	0.04464	2.96856	0.78851	13.50970
		„ Amelii	8.12335	0.01106	0.02158	0.02706	2.31592	0.64187	12.07285
		„ Emmy	8.24109	0.00644	0.01966	0.04086	2.34128	0.65852	12.25934
	Rymanów	Zdrój Tytusa	6.0084	0.0157 KJ.	0.0096. KBr.	—	1.327	0.720	9.153
		„ Klaudyi	6.0033	0.0078 KJ.	0.00658 KBr.	—	1.331	0.680	9.121
		„ Celestyny	5.956	0.0116 KJ.	0.0066 KBr.	0.026	1.314	0.700	9.033
	Rabka	Zdrój Krakusa	22.9842	0.0379	0.0586	0.0253	1.2342	0.070	24.6587
		„ Maryi	22.8654	0.0456	0.0738	—	1.1362	0.100	24.8759
		„ Rafaeli	22.0	0.080		—	1.200	0.100	—
	Wysowa	Zdrój Stony	2.350	0.0017	0.0810	—	7.036	0.998	7.782 (stałych)
		„ Olgi	1.308	0.0008	0.0570	—	4.036	1.405	4.556 (stałych)
		Heilbrunn, zdroj Adelajdy	4.970	0.201	0.0589	—	0.1474	0.003	6.404
		Homburgn, zdroj Elzbiety	9.857	0.00003	0.0032	—	—	—	1.3258
		Kissingen, Rakoczy	5.816	—	0.0084	—	—	—	8.1639
		Kreuznach, zdroj Elzbiety	9.495	0.004 MgJ ₂ .	0.0399	—	—	—	11.7635
		Königsdorf, Jastrzab	11.386	0.020 KJ.	0.0300	—	0.0520	—	12.4750
		Hall (Austr. gór.), zdroj Tassillo	12.170	0.0287 MgJ ₂ .	0.0818	—	—	0.170	13.0564
		Darków (Szląsk austr.)	20.00	0.02638	0.0702	—	—	—	—
		Lipik	0.620	0.0200	0.0400	—	1.330	—	—
Luhatschowitz, zdroj Wincentego		3.190	0.0173	0.0330	—	4.785	3.810	—	

II.

Część urzędowa.

I.

Skład grona nauczycielskiego z końcem r. szkolnego 1907/8.

A) Dla nauki obowiązkowej.

L.	Nazwisko, imię, charakter służbowy	Przedmioty nauki	Liczba godzin tygodn.
1.	Trochanowski Karol, c. k. dyrektor, członek Komisji fizyograficznej Akademii Umiejętności w Krakowie, członek Rady miejskiej, Rady szkolnej okręgowej.	Chemia w kl. VIa.	2.
2.	Arendt Adolf, c. k. prof. w VIII randze, zawiadowca zbiorów rysunków odręcznych.	Rys. odręczne w kl. II, IV., Vab, VIab, VII.	19.
3.	Bartczak Antoni, c. k. prof., gosp. kl. VIa.	Język niemiecki w klasie I, Vab, VIa. Historia w kl. IV.	21.
4.	Bogucki Adolf, c. k. profes, gosp. kl. VII., zawiadowca zbiorów fizyki.	Matematyka w kl. VIa, VII Fizyka w kl. IV., VIa, VII.	17.
5.	Ciołkosz Kasper, c. k. prof.	Był na urlopie w I. i II. półroczu dla poratowania zdrowia.	—

L.	Nazwisko, imię, charakter służbowy	Przedmiot nauki	Liczba godzin tygodn.
6.	Fedorowski Henryk, zast. naucz.	Matematyka w klasie I., II. Geometrya wykreslna w kl. II, III, IV, <i>Vab.</i>	18.
7.	Ks. Frączkiewicz Adam, c. k. prof, zawiadowca bi- blioteki pomocy koleżeńskej uczniów.	Religia w kl. I.—VII.	18.
8.	Godowski Maurycy, c. k. prof. gosp. kl. III., za- wiadowca zbiorów historii naturalnej.	Geografia w kl. III., IV. Fi- zyka w kl. III. Hist. naturalna w kl. I, II., <i>Vab, VIab, VII.</i>	21.
9.	Grycz Karol, c. k. naucz. gosp. kl. <i>VIb.</i>	Matematyka w kl. IV., <i>Vab,</i> <i>VIb.</i> Fizyka w kl. <i>VIb.</i>	18.
10.	Gutowski Franciszek, c. k. prof. w VII. randze, zawiadowca biblioteki nau- czycieli i zbiorów geografii.	Był w II. półroczu na urlo- pie dla poratowania zd. owia.	—
11.	Młynek Ludwik, c. k. prof, zawiadowca bi- blioteki niemieckiej uczniów.	Język niemiecki w kl. III, IV, <i>VIb, VII.</i>	17.
12.	Paciorkiewicz Maurycy, c. k. profes, gosp. kl. <i>Vb,</i> zawiadowca biblioteki franc. uczniów.	Język polski w klasie <i>VIa</i> Język francuski w kl. <i>Vab,</i> <i>VIab, VII.</i>	18.
13.	Skwarczyński Karol, c. k. prof. w VIII. randze, zawiadowca zbiorów geome- tryi wykreslnej.	Matematyka w kl. II., geom. wykreslna w kl. <i>VIab, VII.</i> Rysunki w kl. I. Kaligrafia w kl. I.	17.
14.	Słonina Jan, zast. naucz, gosp. kl. I.	Język polski w kl. I, II., IV. Geografia w kl. I, II. Hi- storia w kl. I, II	19.

L.	Nazwisko, imię, charakter służbowy	Przedmioty nauki	Liczba godzin tygodn.
15.	Szczudło Józef, c. k. prof. w VIII randze, gosp. kl. Va, zawiadowca bibl. polskiej uczniów.	Język polski w kl. III, Vab, Vlb, VII. Historia w kl. III.	20.
16.	Tenczyn Emil, c. k. prof., gosp. kl. IV., za- wiadowca zbiorów chemii.	Język francuski w kl. III, IV Chemia w kl. IV, Vab, Vlb Ćwiczenia w pracowni chem. (kl. V, VI.).	20.
17.	Urban Piotr, zast. naucz., gosp. kl. II.	Język niemiecki w kl. II. Historia w kl. Vab, Vlab, VII	22.
18.	Czapkiewicz Bolesław, Asystent do nauki rys. od- ręcznych.	Rys. odręczne w kl. III, jako asystent.	4 } 19 15 }
19.	Dubelski Stanisław, naucz. pomocniczy, zawiad- owca zbiorów gimnastyki	Gimnastyka w kl. I. — VII.	18.

B) Do nauki religii mojżeszowej.

1.	Dr. Nachmann Bau, naucz. pomocn.	Religia mojżeszowa w kl. I. — VII.	7.
----	--	---------------------------------------	----

C) Do nauki przedmiotów nadobowiazkowych.

1	Gutowski Franciszek, c. k. prof. szk. real.	Język ruski w kl. III, IV., Vab, Vlab. Nauka udzielana była tylko w I półroczu.	6.
2.	Paciorkiewicz Maurycy, c. k. prof. szk. real.	Język angielski w 2 oddział.	4.
3.	Tenczyn Emil, c. k. prof. szk. real.	Ćwiczenia w pracowni che- micznej w 2 oddziałach.	4.
4.	Strykowski Jan, zast. naucz. c. k. I. gimn.	Stenografia w 2 oddziałach.	4.
5.	Górski Teofil, naucz. szk. wydz. męskiej.	Śpiew w 2 oddziałach.	4.

Zmiany w gronie nauczycielskiem w roku szkolnym 1907/8.

A) Mianowani: c. k. Rada Szk. kraj. reskr. z dnia 30 lipca 1907 L. 27.561 nadała nauczycielowi rzeczywistemu w tutejszym zakładzie Adamowi Maksymowiczowi posadę nauczycielską w c. k. gimnazjum Franciszka Józefa we Lwowie.

C. k. Rada Szk. kraj. reskr. z dnia 30. lipca 1907. L. 16.825 nadała Karolowi Gryczowi, zast. nauczyciela w c. k. gimnazjum w Cieszynie stałą posadę w tutejszym zakładzie.

C. k. Rada Szk. kraj. reskr. z dnia 22. września 1907. L. 44.585 przeniosła Jana Słonię zast. nauczyciela w c. k. szkole realnej w Krośnie w tym samym charakterze do tutejszego zakładu.

C. k. Rada Szk. kraj. reskr. z dnia 6. sierpnia 1907. L. 33.742 przeniosła zast. nauczyciela Dra Tadeusza Nowosielskiego z tut. zakładu w tym samym charakterze do c. k. I. szkoły realnej w Krakowie.

C. k. Rada Szk. kraj. reskr. z dnia 12. marca 1908. L. 11.598 zamianowała kandydata stanu nauczycielskiego Piotra Urbana zastępcą nauczyciela w tut. zakładzie.

C. k. Rada Szk. kraj. reskr. z dnia 7. marca 1908. L. 10,547 uwolniła na własną prośbę zast. nauczyciela Wojciecha Zycha od dalszego pełnienia obowiązków w tut. zakładzie.

B) Urlopy: C. k. Rada Szk. kraj. reskr. z dnia 23. września 1907. L. 43.059 udzieliła prof. Kasprowi Ciołkoszowi urlopu na przeciąg pierwszego półrocza r. szk. 1907/8, a reskr. z dnia 5-go lutego 1908. L. 4.208 przedłużyła udzielony mu urlop do końca r. szk. 1907/8 dla poratowania zdrowia.

C. k. Rada Szk. kraj. reskr. z dnia 30. kwietnia 1908. L. 19.275 udzieliła prof. Franciszkowi Gutowskiemu urlopu dla poratowania zdrowia do końca r. szk. 1907/8.

C) Zmiany osobiste: J. E. Pan Minister Wyznań i Oświaty rozp. z dnia 28. czerwca 1907. L. 18.645 posunął prof. Józefa Szczudłę do ósmej rangi służbowej. Prez. c. k. Rady Szk. kraj. z dnia 27. lipca 1907. L. 222.

C. k. Rada Szk. kraj. reskr. z dnia 10. lipca 1907. L. 25.572 przyznała dyrektorowi Karolowi Trochanowskiemu piąty dodatek kwinkwenalny do płacy.

C. k. Rada Szk. kraj. przyznała pierwszy dodatek kwinkwenalny do płacy prof. Emilowi Tenczynowi reskr. z dnia

23. września 1907. L. 43.681; ks. prof. Adamowi Frączkiewiczowi reskr. z dnia 14. października 1907. L. 43.060; prof. Maurycemu Godowskiemu reskr. z dnia 16. października 1907. L. 47.317.

C. k. Rada Szk. kraj. reskr. z dnia 3. grudnia 1907. L. 54.534 przyznała prof. Franciszkowi Gutowskiemu piąty dodatek kwinkwenalny do płacy, a reskr. z dnia 7. grudnia 1907. L. 58.232 prof. Józefowi Szczudle drugi dodatek kwinkwenalny.

III.

Ważniejsze rozporządzenia Władz szkolnych, które wpłynęły w ciągu roku szkolnego 1907/8.

1. C. k. Rada Szk. kraj. zatwierdza plan lekcyjny i wykaz podręczników na roku szk. 1907/8 rozp. z dnia 10. lipca 1907. L. 25.247.

2. C. k. Rada Szk. kraj. zatwierdza wnioski dotyczące nauki przedmiotów nadobowiązkowych w r. szk. 1907/8 rozp. z dnia 11. lipca 1907. L. 28.361.

3. C. k. Rada Szk. kraj. rozp. z dnia 19. lipca 1907. L. 28.360 porucza Stanisławowi Dubelskiemu naukę gimnastyki w roku szk. 1907/8.

4. Okólnik c. k. Rady Szk. kraj. z dnia 2. lipca 1907. L. 27.863 w sprawie otoczenia opieką i życzliwością instytucji „Polskie Muzeum“ we Lwowie.

5. Okólnik c. k. Rady Szk. kraj. z dn. 22. lipca 1907. L. 30.583 w myśl reskr. c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty z dnia 6-go czerwca 1907. L. 26.318 dotyczący przyjmowania uczniów do c. k. Szkoły politechnicznej w Wiedniu.

6. Okólnik c. k. Ministerstwa W. i O. z dnia 28. marca 1907. L. 1166 w sprawie zwrotu złożonej opłaty szkolnej uczniom w wyjątkowych wypadkach — c. k. Rada Szk. kraj. z dnia 2-go sierpnia 1907. L. 15.330.

7. C. k. Rada Szk. kraj. rozp. z dnia 23. października 1907. L. 48.826 uwalnia uczniów od wspólnego nabożeństwa i egzorty w niedzielę dnia 3. listopada 1907.

8. C. k. Rada Szk. kraj. rozp. z dnia 9. października 1907. L. 42.461 upoważnia Dyrekcyę do załatwienia próśb o przypuszczenie kobiet do egzaminów wstępnych do wszystkich klas.

9. C. k. Rada Szk. kraj. rozp. z dnia 10-go listopada 1907 L. 1.820 zarządza, aby uczniowie tut. c. k. Seminarium nauczycielskiego pobierali naukę gimnastyki w sali gimnastycznej c. k. szkoły realnej w liczbie 9. godzin tygodniowo.

10. C. k. Rada Szk. kraj. z dnia 13. listopada 1907. L. 47.362 zatwierdza szczegółowy plan nauki na okresy konferencyjne r. szk. 1907/8.

11. Okólnik c. k. Rady Szk. kraj. z dnia 6. grudnia 1907. L. 56.921 w sprawie drukowania rozpraw o J. Słowackim w sprawozdaniach za r. szk. 1908/9.

12. Okólnik c. k. Rady Szk. kraj. z dnia 29. października 1907. L. 50.678 w sprawie zbiorowego popierania Towarzystwa „Pomoc Bratnia“ w Zakopanem.

13. Okólnik c. k. Rady Szk. kraj. z dnia 28. października 1907. L. 50.322 z wezwaniem nieegzaminowanych zastępców nauczycieli do rychłego składania egzaminów.

14. Okólnik Prezydyum c. k. Rady Szk. kraj. z dnia 16-go marca 1908 L. 82 w sprawie egzaminu dojrzałości według nowych przepisów z dnia 29 lutego 1908 L. 10.051 Dz. r. m. Nr. 18, również okólnik c. k. Rady Szk. kraj. z dnia 23-go marca 1908. L. 13.874 w sprawie ustanowienia dla swego zakładu terminu pisemnego egzaminu dojrzałości po dokonanej klasyfikacji uczniów klasy VII.

15. Okólnik c. k. Rady Szk. kraj. z dnia 12-go lutego 1908. L. 5.915 z zawiadomieniem, iż w myśl reskryptu J. E. Pana Ministra Wyznań i Oświaty z dnia 20. stycznia 1908. L. 52.885 odbędzie się we Lwowie 23. i 24. marca b. r. konferencya dyrektorów szkół średnich,

16. Reskrypt. c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty z dnia 30. grudnia 1907. L. 18.277, w myśl którego asystenci przy nauce rysunków, o ile posiadają kwalifikację nauczycielską, pobierać będą wynagrodzenie 70 koron rocznie za godzinę — okólnik c. k. Rady Szk. kraj. z dnia 22. lutego 1908. L. 897.

17. Okólnik c. k. Rady Szk. kraj. z dnia 25. lutego 1908. L. 2.137 o wprowadzenie ćwiczeń pożarniczych do planu gier ruchomych.

18. Okólnik c. k. Rady Szk. kraj. z dnia 6-go marca 1908. L. 10.371 z zawiadomieniem, iż w pierwszej połowie września b. r. odbędzie się w Uniwersytecie w Gracu uzupełniający kurs dla nauczycieli szkół średnich.

19. C. k. Rada Szk. kraj. reskr. z dnia 19. stycznia 1908. L. 53.780 nadała posadę stałego sługi szkolnego przy tut. zakładzie Józefowi Dąbrowie, c. k. wachmistrzowi 2-go pułku ułanów w Tarnowie,

20. Okólnik c. k. Rady Szk. kraj. z dnia 21. stycznia 1908. L. 2.792 w sprawie obesłania wystawy rysunków w Londynie pracami uzdolnionych uczniów.

21. Okólnik c. k. Rady Szk. kraj. z dnia 13. stycznia 1908. L. 1.092 w sprawie usprawiedliwiania uczniom mieszkającym w oddaleniu najmniej dwu kilometrów od budynku szkolnego, pierwszych godzin nauki porannej gdy mróz przekracza temperaturę —15° Cels.

22. Reskrypt. c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty z dnia 9. lutego 1908. L. 6.033 w sprawie terminu przedłożenia zarysów wszelkich preliminarzy na r. 1909.

23. C. k. Rada Szk. kraj. zawiadamia, iż ustne egzamina dojrzałości w tut. zakładzie rozpoczną się 10. czerwca. Kom. z d. 24. marca 1908. L. 13.401.

24. Okólnik c. k. Rady Szk. kraj. z dnia 19. kwietnia 1908. L. 15.816 dotyczący sekcji wycieczek młodzieży szkół średnich zorganizowanej przez krajowy Związek turystyczny.

25. C. k. Rada Szk. kraj. przyjmuje z zadowoleniem sprawozdanie Dyrekcji i profesora rysunków odręcznych o rysowaniu żywego modelu. Kom. z d. 14. maja 1908. L. 20.817.

26. C. k. Rada Szkol. kraj. z dnia 12. maja 1908. L. 20.247 przesyła do użytku wykonanie nowych przepisów ministeryalnych o egzaminach dojrzałości w szkołach realnych.

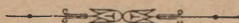
27. Okólnik c. k. Rady Szkol. kraj. z dnia 21. maja 1908. L. 23.174 dotyczący egzaminów dojrzałości w terminie jesiennym.

28. Okólnik Prezydium c. k. Rady szkol. kraj. z dnia 6-go czerwca 1908. L. 100 w sprawie uroczystego święcenia rocznicy zgonu wieszcza Adama Mickiewicza.

29. Okólnik Prezydium c. k. Rady Szk. kraj. z dnia 2-go czerwca 1908. L. 169 w sprawie obchodu jubileuszu 60-letnich rządów Jego Ces. i Król. Mości Najjaśniejszego Pana.

30. Okólnik c. k. Rady Szkol. kraj. z dnia 21. maja 1908. L. 20.973 w myśl którego wyjątkowo w tym roku nabożeństwo żałobne za spokój duszy ś. p. Cesarza Ferdynanda odprawi się 27., a rok szkolny 1907/8 zakończy się w dniu 28. czerwca.

IV.

Tematy wypracowań piśmiennych dla klas wyższych w r. szk. 1907/8.

A) W języku polskim.

KLASA V A.

1) Jakie zmiany zachodzą w przyrodzie z nadejściem pory jesiennej? (dom.). 2) Podać przyczyny, dla których literatura nasza za Piastów rozwinąć się nie mogła (szkol.). 3. Wartość przyjaźni i jej wzory u starożytnych (dom.). 4. Miejsce moje rodzinne (ćwiczenie w stylu opisowym, szkol.). 5. Rozwinąć i uzasadnić myśl przysłowia: „Z jakim się wdajesz, takim się stajesz“ (dom.). 6. Krótka osnowa „Odprawy posłów greckich“ J. Kochanowskiego (szkol.). 7. Pożar a powódź. — Zestawienie dwóch klęsk elementarnych (dom.). 8. Grzeczność staropolska („Pan Tadeusz“ ks. I.) (szkol.). 9. Zalety dobrego kolegi szkolnego (dom.). 10) Ogólna charakterystyka II. okresu liter. polskiej (szkol.). 11. Napisać powiastkę na temat: Do czasu dzban wodę nosi. (dom.). 12. Zwyczaje naszego ludu w czasie Zielonych Świąt i ich znaczenie (szkol.). 13. Próżniactwo trucizną ducha i ciała (dom.). 14. Zasługi Kazimierza Wielkiego około naszego kraju. (szkol.).

KLASA V. B.

1. Wiosna porą zasiewu, jesień porą plonu (dom). 2. Stan szkół i oświaty w Polsce za czasów Piastowskich (szkol.). 3. Podróż końmi, a podróż koleją żelazną. (dom.). 4. Miejsce moje rodzinne (ćwiczenie w stylu opisowym) (szkol.). 5. Jakich zmian w ustroju Rzeczypospolitej domaga się Modrzewski w swoich pismach? (dom.). 6. Przyjemności i przykrości zimy. (szkol.) 7. Różne sposoby oświecenia dawniej, a teraz (dom.). 8. Na przysłowie: „Człowiek strzela, a Pan Bóg kule nosi“ napisać powiastkę własnego pomysłu (szk.). 9. W jaki sposób może i powinna objawić się prawdziwa przyjaźń szkolna? (dom). 10. Ogólna charakterystyka II. okresu liter. polskiej (szkol.). 11. Uzasadnić zdanie:

„Zły nałóg jest jak mucha niepozbyta,

Odpędzisz ją powraca, jeśli nie zabija.

12. Zwyczaje naszego ludu w czasie Zielonych Świąt i ich znaczenie (szkol.). 13. Słota, a posucha (zestawienie dwóch klęsk elementarnych) (dom.). 14. Widok Tarnowa z góry św. Marcina (szkol.).

KLASA VI A.

- 1) Barwa kwiatów i jej znaczenie w życiu dla roślin (dom.).
2. O ile Ignacy Krasiński uległ wpływom encyklopedystów (szkol.).
3. Rozwinąć myśl zawartą w dwuwierszu Mickiewicza:
„W słowach tylko chęć widzimy, w działaniu potęgę,
Trudniej dobrze dzień przeżyć, niż napisać księgę“ (dom.).
4. Stosunek dziejów Polski do literatury w wieku XVII. (szkol.).
5. Panowanie Ludwika XIV. jako szczyt rozkwitu i początek upadku absolutnej monarchii (dom.).
6. Znaczenie sztuki drukarskiej dla kultury (szkol.).
7. Żaden kraj cudzej potęgi nie zwabił, Który sam siebie pierwej nie osłabił. Naruszewicz. (dom.)
8. Objawy romantyzmu w okresie pseudoklasycznym (szk.).
9. Olej skalny, jego przeróbka i zastosowanie (dom.).
10. Znaczenie Halba w „Konradzie Wallenrodzie“ (szkol.).
11. Idea poświęcenia się za ojczyznę w utworach Mickiewicza (dom.).
12. Szkło i jego zastosowanie (szkol.).
13. Wpływ warunków geograficznych na człowieka, albo: Śmierć Stolnika według opowiadania Gerwazego, a Jacka Soplicy (dom.).

KLASA VI. B.

1. Obraz wieczoru letniego na wsi (według dyspozycji) (dom.).
2. Co to są przysłowia, jaki jest ich początek, istota i forma? (szkol.).
3. Rozwój dziejopisarstwa naszego aż do Naruszewicza włącznie (dom.).
4. Igrzyska olimpijskie, a turnieje w wiekach średnich (szkol.).
5. Wolny przekład pierwszej sceny Ifigenii w Taurydzie Goethego (dom.).
6. Znaczenie sztuki drukarskiej dla kultury (szkol.).
7. Rozwinąć myśl zawartą w dwuwierszu:

Nauką i pieniędzmi drudzy się wzbogacą

Mądrość musisz sam z siebie własną dobyć pracą. (dom.)

8. Stan literatury naszej w okresie przejściowym i charakterystyka pisarzy tej epoki. (szkol.).
9. Znaczenie cywilizacyjne kolei żelaznych, telegrafów i telefonów (dom.).
10. Reformatorska działalność Maryi Teresy. (szkol.).
11. Oda do młodości i Farys Mickiewicza pod względem zasadniczych idei. (dom.).
12. Upadek wolności Grecji, a upadek Polski. (szkol.).
13. Wpływ lasu na otoczenie. (dom.).

KLASA VII.

1. Pierwiastek ludowy i podaniowy w początkowych utworach Mickiewicza (szk.).
2. Dlaczego dobrze jest, że człowiek nie

zna przyszłości? (dom.) 3. Co dali Grecy, a co Rzymianie dla naszej cywilizacji? (szk.) 4. Balladyna a Gwionna (Charakt. porównanie), (dom.) 5. Kiedy i dlaczego napisał Zyg. Krasinski „Psalmy przyszłości“

6. „Z dobrymi, dobrym będziesz. Gdy się złym zbracisz,

„Byś był najostrożniejszy własne dobro stracisz“. (dom.)

7. Jakich środków użył Irydyon do wykonania swej zemsty? (dom.)

8. Działalność i znaczenie W. Pola w literaturze polskiej

9. Rozwinąć i wyjaśnić myśl zdania: Na twarde drzewo, twardej potrzeba siekiery (dom.)

10. Podać w zarysie rozwój powieści w literaturze polskiej aż do Sienkiewicza (szk.)

11. Pożegnanie kolegów szkolnych (We formie mowy) (szk.).

B) W języku niemieckim.

KLASA V. A.

1. Ein Spaziergang im Herbst (dom.) 2. Die Vorfabel zu Lessings „Minna v. Barnhelm“ (szkol.) 3. Das Lied des Sängers in Schillers Ballade „der Graf von Habsburg“ (dom.) 4. Was erfahren wir über Tellheims Vergangenheit und Charakter aus den beiden ersten Aufzügen? (szk.) 5. Die Bedeutung der Kreuzzüge für Handel und Gewerbe (dom.) 6. Der Rattenfänger von Hameln. (Nacherzählung) (szk.) 7. Die Handlung in Lessings „Minna v. Barnhelm“ (szk.) 8. Justus von Liebig (Leben und Bedeutung) (dom.) 9. Goethes Reise nach Italien (szk.) 10. Freude und Nutzen des Fussreisens (dom.) 11. Charakter Hermanns in Goethes Epos „Hermann und Dorothea“ (dom.) 12. Klopstocks Leben und Bedeutung für die deutsche Literatur (szk.) 13. Przekład z języka niemieckiego na polski (szk.).

KLASA V. B.

1) Frühling und Herbst (dom.) 2. Die Erzählung Justs vom Pudel und ihre Bedeutung (szk.) 3. Der Ring des Polykrates von Amasis erzählt (dom.) 4. Tellheim und Minna vor ihrem Wiedersehen in Berlin (szk.) 5. Die Entwicklung der Eisenbahnen (dom.) 6. Eulenspiegel und der Rosstäuscher. (Nacherzählung) (szk.) 7. Gang der Handlung in Goethes „Hermann und Dorothea“ (szk.) 8. Werner von Siemens (Leben und Bedeutung) (dom.) 9. Goethes Reise nach Polen (szk.) 10 Die Entdeckungen der Portugiesen und Spanier (dom.) 12. Lessings Leben und Bedeutung für die deutsche Litteratur (szk.) 13. Przekład z języka niemieckiego na polski (szk.)

KLASA VI. A.

1. Die Vorfabeln zu Schillers Jungfrau von Orleans (szk.)
 2. Die Bestimmung der Klöster im frühen Mittelalter (dom.)
 3. Johannas Begegnung mit Montgarnery (betrachtet im Zusammenhange des Dramas) (szk.)
 4. Die weltgeschichtliche Bedeutung der Schlacht bei Wien. (dom.)
 5. Welche Momente wirkten zur Bildung und Entwicklung des Dichters Goethe zusammen? (szk.)
 6. Die deutschen Städte im Mittelalter (dom.)
 7. Vorfabel und Geschichtliche Grundlage zu „Wilhelm Tell“ (szkol.)
 8. Was wäre das Haus, was wäre die Stadt wenn nicht immer Jeder gedächte mit Lust zu erhalten und zu erneuen und zu verbessern auch, wie Zeit uns lehrt und das Ausland (dom.)
 9. Schiller als Regimentsmedikus in Stuttgart (szk.)
 10. Die Gemeinde und ihre Selbstverwaltung (dom.)
 11. Przekład z języka niemieckiego na polski (szk.).
-

KLASA VI. B.

1. Sich selbst bekämpfen ist der schwerste Krieg—sich selbst besiegen ist der schönste Sieg. (Im Anschlusse an die Lektüre der Schillerschen Romanze: „Der Kampf mit dem Drachen“.) (dom.).
 2. Vergleichung „Des Tauchers“ mit dem Handschuh (Nach der Schullektüre) (szkolne).
 3. Dornröschen (Nach der Hauslektüre) (dom.).
 4. Übersetzung aus dem Polnischen (szk.).
 5. Welche Naturerscheinungen und industriellen Einrichtungen lassen sich auf Grund der Centrifugalkraft erklären? (Nach dem Schulunterrichte) (dom.).
 6. Wie entsteht ein Buch? (Nach der Schullektüre) (szk.).
 7. Altgermanisches Gastmahl (szk.).
 8. Missbräuche geistiger Getränke (dom.).
 9. Schilderung einer Feuersbrunst (szkol.).
 10. Bedeutung der Kapillarität für manche Naturerscheinungen und für das gewöhnlichen Leben (dom.).
 11. „Das höchste Glück, o Menschenkind, Berede dich mit nichten. Dass es erfüllte Wünsche sind: „Es sind erfüllte Pflichten“ (szkol.).
-

KLASA VII.

1. Gang der dramatischen Handlung in Jungfrau von Orleans. (Auf Grund der Hauslektüre) (dom.).
2. Wer andern eine Grube gräbt — fällt selbst hinein. (Im Anschlusse an die Lektüre der Schillerschen Romanze: „Der Gang nach dem Eisenhammer“) (szk.).
3. In welchen Fällen findet das Archimedische Prinzip die häufigste Anwendung? (Nach dem Schulunterrichte) (dom.).
4. Geschichte des Zauberringes in Oberon (Auf Grund

der Hauslektüre) (szk.). 5. Das deutsche und das polnische Volkslied (Im Anschlusse an die Lektüre von Bürgers „Lenore“) (dom). 6. Die Frauengestalten in Wilhelm Tell (szk.). 7. Bildung von Steinsalzschiechten in der Erdkruste (dom.).

8. Wohl dem — selig muss ich ihn preisen
Der in der Stille der ländischen Flur
Fern von des Lebens verworrenen Kreisen,
Kindlich liegt an der Brust der Natur (szkol.

9. Gesundheitspflege (dom.). 10. Der Schatz in der Sage und Dichtung.

Wykaz lektury prywatnej z języka polskiego w roku szkolnym 1907/8.

KLASA V.

Kochanowski J., Odprawa posłów greckich, Treny.
Sienkiewicz H., Hania, Janko muzykant, Za chlebem.
Sofokles, Autygonia (w przekładzie Morawskiego).

KLASA VI. A.

1. Pamiętniki Paska.
2. Pan Podstoli, Krasickiego.
3. Kollokacya, Korzeniowskiego.
4. Sarmatyzm, Zabłockiego.
5. Marya, Malczewskiego.
6. Zamek Kaniowski, Goszczyńskiego.
7. Krzyżacy, Sienkiewicza.
8. Konrad Wallenrod, Mickiewicza.

KLASA VI. B.

Niemcewicz J. U., Powrót posła.
Feliński St., Barbara Radziwiłłówna.
Brodziński K., Wiesław.
Mickiewicz A.: Konrad Wallenrod.
Dziady cz. III. IV.
Rzewuski H.: Listopad.
Sienkiewicz H.: Ogniem i mieczem, Potop, Pan Wołodyjowski.

KLASA VII.

- Małczewski: Marya.
 Słowacki: Lilla Weneda.
 „ Anelli.
 „ Mazepa.
 Krasiński: Przedświt.
 Irydyon.
 Sienkiewicz: Quo Vadis.
 Rydel: Zaczarowane koło.
 Wyspiański: Wesele.
-

Wykaz lektury niemieckiej w roku szk. 1907/8.

KLASA V. A.

1. Schiller: Wilhelm Tell.
 2. Lessing: Minna v. Barnhelm.
-

KLASA V. B.

1. Walther v. der Vogelweide.
 2. Das deutsche Volkslied. Von A. Hauffen.
 3. Sophokles: Antigone V. F. Merteus.
-

KLASA VI. A.

1. Goethe: Hermann und Dorothea.
 2. Schiller: Jungfrau v. Orleans.
-

KLASA VI. B.

1. Schiller: Die Räuber.
 2. Euripides: Iphigenie auf Tauris.
 3. Goethe: Hermann und Dorothea.
-

KLASA VII.

1. Wilhelm Tell v. Schiller.
 2. Lessing: Hamburgische Dramaturgie.
 3. Sophokles: Aias.
-

VI.

Zbiory naukowe.**1. Biblioteka profesorów.**

Zawiadowca w II. półroczu prof. Maurycy Paciorkiewicz.

Z końcem r. szk. 1906|7. liczyła biblioteka profesorów dzieł 882 w tomach 1585.

W r. szk. 1907|8. zakupiono do biblioteki profesorów dzieł polskich, niemieckich, matematyczno-przyrodniczych 14-cie w tomach 26-ciu tak, iż obecny stan biblioteki po wykreśleniu 13 zaginionych dzieł za zezwoleniem c. k. Rady szkolnej kraj. z dnia 25. sierpnia 1907. L. 18.263. wynosi dzieł 883 w tomach 1598.

W darze od c. k. Rady szk. kraj. otrzymała biblioteka 6 tomów dzieła ks. Feliksa Józefowicza: „Egzorty niedzielne, świąteczne, rekolekcyjne“.

Do biblioteki w b. r. szk. prenumerowane są n. s. t. czasopisma: Biblioteka warszawska, Przegląd polski, Kwartalnik historyczny, Przewodnik bibliograficzny, Przewodnik fizyograficzny, Realschulwesen Zeitschrift f. den physikalischen und chemischen Unterricht, Verordnungsblatt des k. k. Ministeriums f. Kultus und Unterschrift, Dziennik urzędowy c. k. Rady szkolnej kraj. w Galicyi (bezpł.) Misye katolickie, rocznik XXVII. (bezpł.).

2. Biblioteka uczniów.

Zawiadowcy: prof. J. Szczudło, L. Młynek, M. Paciorkiewicz.

Do polskiej biblioteki uczniów przybyło w r. szk. 1907|8. dzieł 24, do niemieckiej 12, do ruskiej 10.

Obecny stan biblioteki uczniów po wykreśleniu zaginionych i zniszczonych książek z odwołaniem się na powyższe rozporządzenie c. k. Rady szk. kraj. wynosi:

Dzieł polskich	527	w	704	tomach.
„ niemieckich	229	„	241	„
„ francuskich	57	„	62	„
„ ruskich	40	„	40	„

Razem 853 w 1047 tomach.

Przy zakupie książek do biblioteki uczniów przestrzegano aby treścią swą odpowiadały potrzebom młodzieży.

Z biblioteki nauczycielskiej wypożyczano uczniom klas wyższych dwa razy tygodniowo dzieła naukowe, dotyczące historii literatury polskiej, niemieckiej, historii powszechnej. Z biblioteki korzystało około 50 uczniów.

Z biblioteki polskiej uczniów wypożyczano książki dwa razy tygodniowo.

Z biblioteki w ciągu b. r. korzystało uczniów klas niższych 70; klas wyższych 72, razem 142.

Z biblioteki niemieckiej uczniów wypożyczano książki dwa razy tygodniowo a korzystało w I. półroczu 87, w II. półroczu 63 uczniów, począwszy od klasy trzeciej.

Z biblioteki francuskiej korzystało uczniów 35 klas wyższych.

3. Zbiory geograficzno-historyczne.

Zawiadowca w I. półroczu prof. Fr. Gutowski, a w II. prof. M. Godowski.

W r. szk. 1907/8. zakupiono jedną mapę. Obecny stan zbiorów wynosi 65 dużych ściennych map, obrazów 177, tellurium 1, globus 1.

4. Zbiory fizyki.

Zawiadowca prof. Bogucki.

W r. szk. 1907/8. zakupiono: Cztery płytki krystaliczne do przyrządu polaryzacyjnego, dwie siatki dyfrakcyjne, ekran fluorujący do doświadczeń Röntgena, rheostat, termoskop polegający na zmianie barw i kaleidofon Wheatstona.

Zbiory fizyki wykazują obecnie 266 przyrządów.

5. Zbiory historii naturalnej.

W r. szkol. 1907/8. zakupiono 2 stereoskopy, 54 obrazków i kilka większych szklanych słoików.

Obecny stan zbiorów wykazuje:

a) Z działu anatomii i zoologii 176.

b) Z działu botaniki: modeli roślin sztucznych 65; zielnik złożony z przeszło 300 roślin.

c) Z działu mineralogii i geologii przeszło 380 okazów.

Nadto posiadają zbiory historii naturalnej 130 tablic, przyrząd projeekyjny z całym urządzeniem za 550 K., mikroskop za 960 K., dwa stereoskopy z obrazkami za 82 K.

6. Zbiory chemii.

W r. szk. 1907/8. uzupełniono zbiory, preparatów z chemii nieorganicznej i organicznej zakupiono znaczniejszą ilość naczyń ze szkła i porcelany i trzy dokładne termometry.

Obecny stan inwentarza wykazuje 610 pozycji.

Pracownia uczniów otwarta w grudniu r. 1904. zaopatrzona jest we wszelkie potrzebne odczynniki, przyrządy, naczynia szklane i porcelanowe. W pracowni ćwiczy nadobowiązkowo 25 uczniów klasy V. i VI. w każdym półroczu za opłatą 4 kor. na częściowe pokrycie kosztów zużytych odczynników.

7. Zbiory środków do nauki rysunków odręcznych.

Zawiadowca prof. A. Arendt.

W r. szk. 1907/8 zakupiono w Wiedniu 25 modeli gipsowych. Obecny stan zbiorów po wykreśleniu zniszczonych wynosi 392 pozycyi.

8. Zbiory środków do nauki geometrii wykreślnej.

Zawiadowca prof. K. Skwarczyński.

Obecny stan zbiorów geometrii wykreślnej po wykreśleniu zniszczonych wykazuje 79 pozycyi; w r. szk. 1907/8 zakupiono u firmy Pichlers' Witwe et Sohn w Wiedniu 2 przyrządy i 2 cyrkle.

9. Zbiór przyrządów do nauki gimnastyki.

Zawiadowca naucz. tymczasowy St. Dubelski.

W r. szk. 1907/8 zakupiono u firmy „Prof. Robert Keller“ w Bielsku sznury do krążnika za 62 K. i poręcze metalowe za kwotę 185 K. Sala gimnastyczna wyposażoną jest w przyrządy do gimnastyki szwedzkiej i liczy obecnie 34 pozycyi, zapisanych do inwentarza. Z ważniejszych przyrządów wymienić należy: Krążnik sześcioramienny, 8 żerdzi stalowych, 3 pary krat z urządzeniem do posuwania drabin, ribstol, 2 kozły, 2 mostki, 5 długich ławeczek z hakami żelaznymi do ćwiczeń, poręcze metalowe, ciężki i t. d.

10. Zbiór środków do nauki śpiewu.

Z końcem r. szk. 1907/8 wykazuje zbiór 25 śpiewników i fisharmonię.

11. Kaplica.

Zawiadowca ks. prof. A. Frączkiewicz.

Kaplica szkolna urządzona w roku 1904 kosztem przeszło 5.600 K., zaopatrzona jest we wszelkie przybory liturgiczne do odprawiania nabożeństw. Z przyzwolonego kredytu przez Wys. c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty reskr. z dn. 5. listopada 1907 L. 15.004, zamówiony obraz „Złożenie Jezusa Chrystusa do grobu“, zdobi ścianę auli, przeciwległą ołtarza. Jest to obraz większych rozmiarów, pędzla artysty-malarza Witolda Rzegocińskiego w Krakowie.

VII.

Kronika Zakładu.

Rok szkolny 1907/8 rozpoczął się dnia 3. września uroczystem nabożeństwem, odprawionem w kaplicy Zakładu, po którym odśpiewano „Hymn ludu“. Nauka rozpoczęła się 4. września odczytaniem i rozdaniem uczniom przepisów szkolnych.

Na podstawie egzaminów wstępnych do klasy pierwszej w obu terminach przyjęto ze szkół ludowych 25; z nauki prywatnej 8, razem 33 uczniów, razem 33 uczniów; do klas zaś wyższych (II.—VII.) na podstawie wyniku egzaminów wstępnych przyjęto w ciągu r. szk. 1097 8 15-tu uczniów. Liczba uczniów zapisanych w katalogi w ciągu roku szk. 1907/8 wynosiła 259; liczba zaś klas równorzędnych 2.

Do Spowiedzi i Komunii św. przystępowała młodzież 3 razy w ciągu roku, a rekolekcyje wielkanocne odprawiła od 4—7-go kwietnia pod przewodnictwem najprzewielebniejszego kanonika i prałata, ks. Dra Stanisława Dutkiewicza. Ponieważ święto Patrona Zakładu św. Kazimierza przypadło w tym roku w środę popielcową, obchód uroczystości z polecenia Biskupiego Konsystorza przeniesiony został na dzień 11. marca. Młodzież z całym Gronem nauczycielskiem wysłuchała w tym dniu uroczystej Mszy św., którą odprawił w kaplicy Zakładu najprzewielebniejszy ks. Biskup Dr. Leon Wałęga. Od ołtarza zwrócił się najprzewielebniejszy Celebrant do młodzieży i w słowach pełnych żaru religijnego wezwał ją do sumiennego spełniania obowiązków na chwałę P. Boga i pożytek Ojczyzny, a w końcu udzielił Komunii św. przeważnej liczbie uczniów. Dzień 11. marca wolny był od nauki.

Młodzież szkolna uczestniczyła z Gronem nauczycielskiem w uroczystych nabożeństwach, mianowicie: Dnia 9. września i 19. listopada za spokój duszy śp. Najjaśniejszej Pani Cesarzowej Elżbiety. Dzień 4-go października rocznicę Imienin Najj. Pana Cesarza Franciszka Józefa I. obchodził Zakład uroczystem nabożeństwem dziękczynnem, z odśpiewaniem „Hymnu ludu“. Dnia 27-go czerwca odprawiono żałobne nabożeństwo za spokój duszy ś. p. Cesarza Ferdynanda.

Dnia 30. kwietnia za spokój duszy ś. p. Andrzeja Potockiego, Namiestnika Galicyi i Prezydenta c. k. Rady Szkolnej Krajowej odprawiło się w kościele katedralnym uroczyste nabożeństwo żałobne, w którym wzięła udział młodzież tutejszych szkół średnich, wraz z dyrektorami i profesorami.

Dnia 10. grudnia 1907 odprawiło się nabożeństwo żałobne w kościele katedralnym za spokój duszy ś. p. Wincentego Pola, jako w 35-tą rocznicę śmierci. W nabożeństwie wzięła udział młodzież tutejszych szkół średnich.

Dnia 6. grudnia 1907 w sali „Sokoła“ szczelnie zapelnionej publicznością odbył się wieczorek muzykalno-deklamacyjny ku czci i pamięci wieszcza Adama Mickiewicza, z współudziałem orkiestry mandolinistów tut. Zakładu. Na zakończenie w nader serdecznych słowach przemówił do młodzieży praf. M. Pacior-kiewicz. Uzyskany dochód czysty z wieczorku przeznaczono na „Pomoc koleżeńską“ biednych uczniów tut. Zakładu.

Dzień 3. maja b. r. obchodziła młodzież tutejszych szkół średnich uroczystem nabożeństwem, które po szkolnej nauce o godz. 10-tej odprawił w katedrze Najprzewielebniejszy ks. Infułat Stanisław Walczyński, a patryotyczne kazanie wygłosił ks. W. Gadowski, prof. tut. Seminarium naucz.

W drugiej połowie maja b. r. hospitował naukę religii rzymsko-katolickiej Najprzewielebniejszy ks. kanonik i prałat Franciszek Walczyński.

Pierwsze półrocze r. szk. 1907/8 zakończono 30 stycznia, drugie rozpoczęto 3. lutego, po odprawionem uabożeństwie w kaplicy zakładu.

Rok szkolny 1907/8 odnośnie do rozp. c. k. Rady Szk. Kraj. z d. 24 maja b. r. L. 20.973 zakończono 28 czerwca uroczystem nabożeństwem dziękczynnem i odśpiewaniem „Hymnu ludu“. Po nabożeństwie nastąpiło rozdanie uczniom świadectw za drugie półrocze. Dnia 30 czerwca, 1, i ewentualnie 2 lipca przeprowadzone zostaną egzamina wstępne do klasy pierwszej.

IX

Egzamin dojrzałości.

A) Poprawczy egzamin dojrzałości w terminie jesiennym odbył się: 1) pisemny 23 września, 2) ustny pod przewodnictwem dyr. K. Trochanowskiego. Do egzaminu zgłosiło się 8 abiturjentów, uznano za dojrzałych 6, reprobowano na pół roku 2.

Powtórny egzamin poprawczy odbył się 28 stycznia 1908. zgłosiło się 2 abiturjentów, 1 uznany za dojrzałego, 1 reprobowany.

B) Egzamin dojrzałości w terminie letnim 1908.

odbył się według nowych przepisów ministerjalnych o egzaminach dojrzałości z dnia 29 lutego 1908 L. 10.051 Dz. r. m. Nr. 19.

a) Pisemny egzamin dojrzałości odbył się od 18 do 28 maja po dokonanej klasyfikacji klasy VII w jednym oddziale. Uczniów publicznych dopuszczono 18, eksternistów 7, razem 25.

Tematy do pisemnego egzaminu dojrzałości były n. s. t.:

1. Z języka polskiego:

1. Pierwiastek ludowy w poezji romantycznej.
2. Jakie wypadki historyczne, wynalazki i odkrycia stanowią epokę w dziejach ludzkości?
3. Wyjaśnić i uzasadnić prawdziwość zdania: W słowach tylko chęć widzimy, w działaniu potęgę.

Pierwszy temat wybrało 19 abiturientów, drugi 3; trzeci 3.

2. Z języka niemieckiego:

Przekład polsko-niemiecki. Przetłumaczyć z ustępu „Sól“ 32 w.

3. Z języka francuskiego:

Przełożyć na język polski z wypisów francuskich Amborskiego część II. Appendice str. 78 „La navigation aerienne“. 30 w.

4. Z matematyki (dla eksternistów):

1. Jakie jest prawdopodobieństwo wyciągnięcia kolejno wszystkich czterech asów z 32 kart?

2. Obliczyć długość dnia najdłuższego dla Tarnowa.

3. W których punktach hiperboli $9x^2 - 7y^2 = 73$ są promienie wodzące do siebie prostopadłe?

5. Z geometrii wykresnej:

1. Dane są rzuty l', l'' , tudzież n' i n'' trzech wierzchołków prostych wyznaczyć rzuty takiej prostej d', d'' ; któraby przecięła proste l i m , a do prostej n była równoległą.

2. Dane są rzuty walca kołowego prostego spoczywającego podstawą na płaszczyźnie poziomo rzucającej E , dane są nadto, rzuty p' i p'' dowolnej prostej p ; wyznaczyć płaszczyzny styczne do powierzchni walcowej, a równoległe do danej prostej p .

3. Dane są dwie płaszczyzny przecinające się a równoległe do osi wyznaczyć rzuty powierzchni kulistej, któraby się stykała z danymi płaszczyznami i z płaszczyzną pionową rzutów.

b) Ustny egzamin dojrzałości

odbył się pod przewodnictwem JWP. Rady Dworu i krajowego Inspektora szkół Jana Frankego od 10 do 13 czerwca br.

Do egzaminu ustnego przystąpiło 18 uczniów publicznych, i 7 eksternistów.

Z tych uznano za	
1. z odznaczeniem dojrzałych (publ.)	4
2. dojrzałych (publ.)	17
3. dojrzałych (ekster.)	—
4. dojrzałych (publ.) większością głosów	5
5. dojrzałych (ekster.) „ „	3
6. reprobowano (publ.) na pół roku	2
7. reprobowano (ekster.) „ „ „	—
8. reprobowano (ekst.) bez terminu	2
9. od ustnego egz. dojrzałości odstąpiło (ekst.)	2
razem	25

c) WYKAZ ABITURYENTÓW,

którzy otrzymali świadectwo dojrzałości.

Bastyr' Stefan	jednomyślnie dojrzały.
Bernstein Józef	większością głosów dojrzały.
Boduch Stanisław	jednomyślnie dojrzały.
Fischbach Nuchem	z odznaczeniem dojrzały.
Maciejowski Jan	jednomyślnie dojrzały.
Morawek Stefan	„ „
Rothenberg Herman	większością głosów dojrzały.
Rothenberg Jakób	z odznaczeniem dojrzały.
Rypuszyński Józef	jednomyślnie dojrzały.
Schiff Herman	większością głosów dojrzały.
Stefański Ignacy	„ „ „
Studnicki Witold	„ „ „
Śmigielski Karol	jednomyślnie dojrzały.
Wajl Józef	z odznaczeniem dojrzały.
Weissenberg Józef	„ „
Wiatr Władysław	jednomyślnie dojrzały.
Kulka Bronisław (ekst.)	większością głosów dojrzały.
Lachowski Kaz. (ekst.)	„ „ „
Schwanenfeld M. (ekst.)	„ „ „

X.

ZARZĄDZENIA

w sprawie fizycznego wychowania młodzieży.

Stósownie do reskryptu Wys. c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty z dnia 24 lutego 1904 L. 6104 i okólnika c. k. Rady Szkolnej krajowej z dnia 19-go marca 1904 L. 8.782 dokładała Dyrekcyja z Gronem nauczycielskiem wszelkich starań, aby fizyczne wychowanie młodzieży skierować na właściwe tory jej rozwoju. Po ogrodzeniu gmachu szkolnego dwie trzecie obszernego dziedzińca zamieniono na boisko, aby umożliwić uczniom zabawy w czasie dłuższych przerw między godzinami, często odbywała się na dziedzińcu nauka gimnastyki. O ile pogoda zezwalała, odbywała młodzież wycieczki popołudniowe w okolicy Tarnowa — 12 wycieczek w r. 1907. Z dalszych wycieczek wymienić należy: wycieczkę uczniów kl. Vlab do Przeworska, celem zwiedzenia cukrowni; trzydniową wycieczkę uczniów kl. Vab i Vlab na Spiż do Lubowli, nadto zwiedzili uczniowie kl. V i VI tutejszą fabrykę szkła i byli obecni przy odlewaniu tegoż.

Dnia 20 maja młodzież całego zakładu z gronem nauczycielskiem urządziła wspólną wycieczkę do lasów i stawów rybnych ks. Romana Sanguszki w Wierchosławicach. Dnia 6-go czerwca zwiedzili uczniowie całego zakładu ruchomą wystawę, którą urządziło w sali strzeleckiej Towarzystwo „Liga przemysłowa“.

Kierownictwo nad zabawami i wycieczkami i w tym roku spoczywało w rękach doświadczonych profesorów: Adolfa Boguckiego i Maurycego Godowskiego.

Ze ślizgawki tej zimy nie mieli uczniowie sposobności korzystania.

XI.

Fundusz pomocy koleżeńskiej.

Pomoc koleżeńska założona w r. 1899. dla biednych uczniów bez różnicy wyznania rozwija się od kilku lat coraz pomyślniej dzięki szczeremu poparciu ze strony Szanownej Publiczności, instytucji finansowych i składek dobrowolnych ucz-

niów. Z uzyskanych datków zakupuje się dla biednych uczniów przeważnie ubranie, opłaca krawca, szkolne podręczniki, lekarstwa i udziela się zasiłku na utrzymanie, a w wyjątkowym tylko wypadku zasiłku na opłatę szkolną.

Zestawienie rachunków za rok szkolny 1907/8.

(od 20/6 1907. do 10/6 1908).

a) Dochody w r. szk. 1907/8:		Kor.	hal.
1. Pozostałość z r. 1906/7.		1158	49
2. Subwencya Św. Rady m. Tarnowa		200	—
3. „ „ Rady powiat. w Tarnowie		100	—
4. „ „ Kasy Oszczędności tarnowskiej		150	—
5. Zasiłek Sz. fundacyi bar. Hirscha		35	—
6. Przy wpisach w r. szk. 1907/8. zebrano		125	80
7. Datek prof. A. Maksymowicza		50	—
8. Czysty dochód z wieczorku urządnego ku czci wieszczki Adama Mickiewicza		242	95
9. Ze sprzedaży kartek z widokiem gmachu i kaplicy		1	30
10. Na egzortach zebrano		2	40
11. Pozostałość od taks egzaminacyjnych, od zakupna papieru		1	88
Razem 2007			82

b) Wydatki pomocy koleżeńskiej w r. szk. 1907/8:

		Kor.	hal.
1. Firmie Lankosz i Zajaczek wypłacono na rachunek za sukno na mundurki		360	—
2. Za fracht od sukna		1	57
3. Krawcowi Wachsmannowi za robotę mundurków		129	80
4. Za podręczniki szkolne p. Z. Jeleniowi wypłacono		148	61
5. Za lekarstwa w aptecę		5	—
6. Za płaszcz gotowy dla ucznia kl. IV. zapłacono		12	—
7. Jednorazowe wsparcia dla 2 uczniów		20	—
8. Dopłata do biletów dla biednych uczniów na wycieczkę do Przeworska		9	40
9. Dto na wycieczkę do Wierzchosławic		1	50
10. Za artykuły żywności dla biednych uczniów w czasie trzydniowej wycieczki		14	70
11. Stemple, marki, listy polecone i 1 fracht pocztowy i telegram		2	96
12. Naprawa basu mandolinowego		24	—
Razem		K. 729	54

Zestawienie:

Dochód	2.067 K. 82 h.
Wydatki	<u>729 „ 54 „</u>
Pozostaje na r. szk. 1908/9.	1338 K. 27 h.

W imieniu ubogiej młodzieży tutejszego zakładu składa Dyrekcyja wszystkim ofiarodawcom, a w szczególności Świetnej Radzie miejskiej, Świetnemu Wydziałowi Kasy Oszczędności, Świetnej Radzie powiatowej, fundacyi bar. Hirscha, JWP. Wit. Rogoyskiemu, Ad. Vayhingerowi, Drowi El. Goldhammerowi, Drowi Stan. Langerowi, Drowi J. Walczyńskiemu, Józ. Zgórskiemu prof. Ad. Maksymowiczowi, dyr. Winc. Paszczy, Drowi Ludw. Glaserowi najgłębsze podziękowanie za łaskawe wsparcia, bądźto przy wpisach, bądźto przy wstępie na Mickiewiczowski wieczorek. Dziękuje również Dyrekcyja WPanom Drom J. Walczyńskiemu, L. Schützerowi za bezpłatnie udzielaną pomoc lekarską biednym uczniom, a WPanu J. Niesiołowskiemu za opust udzielony za lekarstwa.

XII. Statystyka Zakładu.

1. Liczba uczniów w ciągu roku szkolnego 1907/8.

	W K L A S I E									
	I.	II.	III.	IV.	Va.	Vb.	VIa.	VIIb.	VII.	Razem
A) Uczniów publicznych zapisanych w katalogach z końcem r. szk.	36	34	35	28	21	21	26	29	23	253
B) Prywatystów	1	—	1	1	1	—	1	—	1	6
Przybyło z promocją z klasy niższej tutejszego zakładu	—	30	29	21	14	16	20	20	21	171
Przyjęto tutejszych repetentów	1	1	3	6	5	4	4	4	3	31
Przyjęto z innych zakładów na podstawie świadectwa odejścia	2	2	2	—	1	—	1	1	—	9
Przyjęto na podstawie egzaminu wstępnego w ciągu roku szkol. 1907/8	34	1	2	2	2	1	2	4	—	48
Wystąpiło w ciągu roku szkol. 1907/8 uczniów publicznych i prywatystów	3	2	7	4	4	1	2	3	—	26
Pozostało z końcem roku szkol. 1907/8										
a) publicznych	33	32	29	24	17	20	24	26	23	228
b) prywatystów	1	—	—	1	1	—	1	—	1	5
Razem	34	32	29	25	18	20	25	26	24	233

2. Co do narodowości było z końcem r. szk. 1907/8 uczniów publicznych i prywatnych:

Polaków	.	.	.	.	232
Rusinów	.	.	.	.	1
Niemców	.	.	.	.	—
Razem	.	.	.	.	233

3. Co do wyznania było z końcem r. szk. 1907/8 uczniów publicznych i prywatnych:

Wyznania rzymsko-katolickiego	.	168
Wyznania grecko-katolickiego	.	1
Wyznania mojżeszowego	.	62
Wyznania ewangelickiego	.	1
Wyznania karaickiego	.	1
Razem	.	233

4. Wiek uczniów klasy najniższej i najwyższej.

W kl. I. lat 11 mających	12	W kl. VII. lat 17 mających	6
" 12 "	10	" 18 "	4
" 13 "	8	" 19 "	5
" 14 "	4	" 20 "	5
Razem	34	" 21 "	1
		" 22 "	3
		Razem	24

5. Co do przynależności było z końcem r. szk. 1907/8 uczniów publicznych i prywatnych:

Tarnów (miasto)	99	Powiat kołomyjski	2
Powiat tarnowski	18	" krakowski	8
" bocheński	3	" krośnieński	2
" brodzki	3	" lwowski	4
" brzeski	20	" łańcucki	2
" brzozowski	1	" mielecki	6
" chrzanowski	1	" nowo-sądecki	4
" dąbrowski	5	" pilzneński	2
" drohobycki	1	" przemyski	1
" gorlicki	3	" ropczycki	1
" grybowski	2	" rzeszowski	6
" jarosławski	1	" samborski	1
" kałuski	1	" sokalski	1
" kolbuszowski	2	" stanisławowski	4

Powiat tarnobrzесki	3	Austria	—
„ tarnopolski	4	Czechy	1
„ tłumacki	1	Węgry	1
„ zborowski	1	Bukowina	1
„ złoczowski	1	Rosya	2
„ żywiecki	2		
Królestwo Polskie, Po- dole, Wołyń	12	Razem	233

Z powyższej liczby przypada na Tarnów i powiat tarnowski 50·2°/_o; na inne powiaty 49·8°/_o.

6. Liczba uczniów publicznych zapisanych w r. szk. 1907/8 na naukę przedmiotów nadobowiązkowych.

	W K L A S I E									Razem
	I.	II.	III.	IV.	Va.	Vb.	VIa.	VIb.	VII.	
*) Na język ruski względnie obowiązkowy	—	—	15	8	3	6	5	3	—	40
Na język angielski	—	—	—	8	2	3	2	5	1	21
Na stenografię	—	—	10	7	2	2	2	—	—	23
Na ćwiczenia w pracowni chemicznej	—	—	w I. półr.		9	9	5	2	1	26
			w II. półr.		6	9	5	2	—	22
Na śpiew	12	7	2	3	—	—	2	2	2	30

7. Liczba uczniów publicznych uwolnionych od obowiązkowej nauki gimnastyki na podstawie rozp. ck. Rady Szk. Krajowej.

	W K L A S I E									Razem
	I.	II.	III.	IV.	Va.	Vb.	VIa.	VIb.	VII.	
Uwolnionych było	—	1	1	—	—	—	5	2	3	12
Uczęszczało obowiązkowo	33	31	28	24	17	20	19	24	20	216

*) Nauka języka ruskiego udzielaną była tylko w pierwszym półroczu r. szk. 1907/8.

8. Stypendya.

	W K L A S I E									Razem
	I.	II.	III.	IV.	Va.	Vb.	VIa.	Vib.	VII.	
Stypendya pobierało	—	1 400 K.	1 100 K.	1 300 K.	—	1 500 K.	—	—	—	4 1.300 K.

Stypendya wynosiły 1.300 K.

9. Opłaty szkolne w r. szk. 1907/8.

	W K L A S I E									
	I.	II.	III.	IV.	Va.	Vb.	VIa.	VIIb.	VII.	Razem
I. Całą opłatę szkolną złożyło:										
w I. półroczu	10	5	13	12	8	4	6	10	11	79
w II. półroczu	7	11	14	14	8'	5	9'	12	13	93'
Półowę opłaty szkolnej złożyło:										
w I. półroczu	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
w II. półroczu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Opłata szkolna wynosiła:										
w I. półroczu	400	200	520	480	320	160	240	420	440	3180 K
w II. półroczu	280	440	560	560	360	200	400	480	560	3840 K
Razem	680	640	1080	1040	680	360	640	900	1000	7020 K
II. Taksy wstępne po 4 K. 20 h.	155'4	12'6	16'8	12'6	12'6	4'2	4'2	25'2	4'2	247'80
Datki na środki naukowe po 2 K.	74	68	72	58	44	42	54	58	48	
Taksa za duplikaty										24 K.
Razem	229'4	80'6	88'8	70'6	56'6	46'2	58'2	83'2	52'2	789'80

10. Fundusze na zakupno środków naukowych, sprawienie sprzętów w r. szk. 1907/8.

1. Taksy wstępne, datki na środki naukowe, taksy za duplikaty świadectw	Kor.	hal.
	789	80
2. Z funduszu rządowego asygnowana kwota rozporz. c. k. Rady szk. kraj. z dnia 14. grudnia 1907. L. 56.742	428	20
3. C. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty reskr. z dnia 5. listopada 1907. L. 15.004. — rozp. c. k. Rady szk. kraj. z dnia 8. maja 1908. L. 13.870. przyznało na uzupełnienie sprzętów w gmachu i w auli	800	—

Na roboty dodatkowe w gmachu mianowicie: na instalację oświetlenia gazowego, ogrodzenie gmachu, ustawienie pieców na korytarzach i t. p. asygnowała c. k. Rada szk. krajowa rozp. z dnia 19. maja 1908. L. 20.584. dalszą zaliczkę 9.000 K.

Zestawienie klasyfikacji za II. półrocze roku szkol. 1906/7.

W klasie	Uczniów		Wynik klasyfikacji						
	Zapisanych w katalog.	Klasyfikowano	Stopień celujący	Stopień pierwszy	Stopień drugi	Stopień trzeci	Do egzaminu popraw. po ferjach	Odroczono klasyfikac.	Razem
I.	36 ¹	33 ¹	1	21 ¹	2	3	6	—	33 ¹
II.	34	32	—	25	2	—	5	—	32
III.	35 ¹	29	2	12	6	4	5	—	29
IV.	28 ¹	24 ¹	—	15	2 ¹	1	6	—	24 ¹
Va.	21 ¹	17 ¹	1	11	1 ¹	—	4	—	17 ¹
Vb.	21	20	4	14	—	1	1	—	20
Vla.	26 ¹	24 ¹	2	15	4	—	3 ¹	—	24 ¹
VIb.	29	26	1	21	1	—	3	—	26
VII.	23 ¹	23 ¹	2	16	2	—	3 ¹	—	23 ¹
Razem	253 ⁶	228 ⁵	13	150 ¹	20 ²	9	36 ²	—	228 ⁵

XIII.

Spis uczniów

klasyfikowanych z końcem II. półrocza roku szk. 1907/8,
którzy otrzymali stopień celujący i pierwszy.

Klasa I.

Stopień celujący:

Krzyżanowski Bolesław

Stopień pierwszy:

Berger Ludwik
Bianchi Leon
Bobrich Jan
Bobrich Józef
Bujak Stefan
Dziura Jan
Ignasik Stanisław
Jaroszyński Józef
Kramer Tadeusz
Krischke Albin
Król Jan
Langer Łucyan
Offner Maurycy
Planeta Franciszek
Sadowski Adam (przyw.)
Szymła Stanisław
Szwarnowiecki Zdzisław
Scherautz Gustaw
Wieder Zygfryd
Włodek Jan
Wolf Józef
Żeleski Józef.

Stopień drugi otrzymało 2; trzeci 3; do egzaminu poprawczego po wakacjach przeznaczono 6 uczniów.

Klasa II.

Stopień pierwszy:

Arendt Stanisław
Bukowy Wacław
Chodzicki Tadeusz
Czosnyka Jan
Eisenberg Dawid
Fries Izak
Haller Maurycy
Jajko Józef

Kołodziejski Ludwik
Kunachowicz Andrzej
Langer Olgier
Licht Herman
Lipensky Franciszek
Machalski Jan
Niziński Kazimierz
Rothenberg Pinkas
Semel Adolf
Siewierski Józef
Sroczyński Kazimierz
Stohl Karol
Szałowicz Władysław
Trybus Tadeusz
Wróblewski Jan
Zembowicz Stanisław
Zych Tadeusz

Stopień drugi otrzymało 2; do egzaminu poprawczego po wakacjach przeznaczono 5.

Klasa III.

Stopień celujący:

Paszczka Kazimierz
Spiegiel Leo

Stopień pierwszy:

Baliński Stanisław
Brand Hirsch
Fiala Antoni
Freyer Artur
Holzer Adolf
Jasnosz Rudolf
Meus Stefan
Motawa Aleksander
Niedbała Stefan
Olszewski Tomasz
Pecka Edward
Schubert Stanisław

Stopień drugi otrzymało 6; trzeci 4; do egzaminu poprawczego po wakacjach przeznaczono 5.

Klasa IV.

Stopień pierwszy:

Balsam Chaim
 Budzik Józef
 Grubner Mojżesz
 Hanka Adam
 Konieczkowski Kazimierz
 Król Aleksander
 Kulig Józef
 Łazarski Czesław
 Schiff Józef
 Schworm Włodzimierz
 hr. Starzeński Kazimierz
 Węgrzyn Jan
 Wierzycki Hipolit
 Womaczka Ludomir
 Zachara Stanisław

Stopień drugi otrzymało dwóch
 i prywatysta, stopień trzeci jeden,
 a do egzaminu poprawczego po
 wakacjach przeznaczono 7 uczn.

Klasa V. A.

Stopień celujący:

Olszewski Kazimierz.

Stopień pierwszy:

Adamowski Maryan
 Jaworski Franciszek
 Niedzielski Edward
 Siegler Henryk
 Stachiewicz Sylwester
 Szymanowicz Władysław
 Turnheim Chune
 Weinberg Efroim
 Witowski Jan Kanty
 Wrotniak Eugeniusz
 Zdziarski Jan

Do egzaminu poprawczego prze-
 znaczono 4 uczniów, stopień dru-
 gi otrzymał jeden uczeń pu-
 bliczny i prywatysta.

Klasa V. B.

Stopień celujący:

Lachmayer Zygmunt
Laskowski Ryszard
Steindling Izak
Wildmann Emanuel

Stopień pierwszy:

Bogdanowicz Maryan
 Dumler Artur
 Filarski Tadeusz.
 Frühmann Schabse
 Köhler Stefan
 Krumholz Fryderyk
 Löffelholz Leib
 Matuszewski Alfred
 Mroczkowski Adolf
 Niezabkowski Stanisław
 Próchnicki Aleksander
 Próchnicki Stanisław
 Rzerzycha Leopold
 Weichselbaum Hirsch

Stopień trzeci otrzymał jeden
 uczeń, a do egzaminu popraw-
 czego z jednego przedmiotu
 przeznaczono jednego ucznia.

Klasa VI. a.

Stopień celujący:

Cygan Alojzy
Schmierer Mendel

Stopień pierwszy:

Bittner Ludwik
 Broda Aleksander
 Dumler Henryk
 Glazer Ludwik
 Kowalski Władysław
 Lipensky Józef
 Olszewski Franciszek
 Owczarski Stanisław
 Rajtar Franciszek
 Rauchweg Salo
 Rzeszewski Ignacy
 Schwanenfeld Oskar
 Walczyński Jan
 Zamoyski hr. Stanisław.

Stopień drugi otrzymało 4;
 do egzaminu poprawczego po
 wakacjach przeznaczono 3 uc-
 niów publ. i jednego prywatystę.

Klasa VI. b.

Stopień celujący:

Wójcik Franciszek

Stopień pierwszy :

Bartkowski Antoni
 Berger Roman
 Borgenicht Leib
 Kroupa Rudolf
 Kufrasa Stanisław
 Lichota Henryk
 Liwacz Stanisław
 Lotz Stanisław
 Lubcké Józef
 Manheimer Abraham
 Myślak Stanisław
 Przedpeński Czesław
 Popper Alfred
 Rybicki Tadeusz
 Schottek Aleksander
 Stern Abraham
 Taubenschlag Adolf
 Wildstosser Samuel
 Wójcicki Józef
 Zajac Władysław
 Zielonka Pinkas.

Stopień drugi otrzymał jeden uczeń; do egzaminu poprawczego po wakacjach przeznaczono trzech uczniów.

Klasa VII.

Stopień celujący :

Rothenberg Jakób
Weissenberg Józef.

Stopień pierwszy :

Bastyr' Stefan
 Bernstein Józef
 Boduch Stanisław
 Fischbach Nuchim
 Kitaj Kudwik
 Maciejowski Jan
 Menasche Adolf
 Morawek Stefan
 Rothenberg Herman
 Rypuszyński Józef
 Schiff Herman
 Stefański Ignacy
 Studnicki Witold
 Śmigielski Karol
 Wajl Józef
 Wiatr Władysław.

Stopień drugi otrzymało 2; a do egzaminu poprawczego przeznaczono trzech uczniów.

1. Przepisy ze względu na choroby zaraźliwe.

Ze względu na choroby zaraźliwe obowiązani są uczniowie przestrzegać następujących przepisów:

1) Żadnemu uczniowi, dotkniętemu chorobą zaraźliwą jako to: świerzbem, zapaleniem ocz, ospą, szkarlatyną, dyfteryą, odrą, tyfusem, kokluszem, zapaleniem opon mózgowo rdzeniowych, nie wolno uczęszczać do szkoły tak długo, dopóki nie wykaże się świadectwem lekarskiem, że powrót jego do szkoły nie zaszkodzi innym uczniom.

2) Uczniom, którzy są wprawdzie zdrowi, ale zostają w bezpośredniej styczności z osobą, dotkniętą chorobą zakaźną, mianowicie: ospą, tyfusem, szkarlatyną, dyfteryą, zapaleniem opon mózgowo-rdzeniowych nie wolno tak długo uczęszczać do szkoły, dopóki niebezpieczeństwo zakażenia nie będzie usunięte, co winno być stwierdzone świadectwem fizyka miejskiego.

3) Surowo zabrania się uczniom wchodzić do pomieszczeń, w których panują choroby zakaźne.

4) Młodzieży szkolnej nie wolno odprowadzać gremialnie osób, zmarłych na chorobę zakaźną.

2. Regulamin dla osób, utrzymujących uczniów na stancyi.

Na mocy rozporządzenia Wys. c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty z dnia 17. grudnia 1897 L. 20.715 obowiązane są osoby, zamierzające utrzymywać w swoim domu uczniów tutejszego zakładu, zgłosić się w Dyrekcyi po odbiór regulaminu, wydanego dla tych osób rozporz. Wys. c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 31. marca 1898 L. 11.781. Odbiór tego regulaminu zobowiązane będą stwierdzić podpisem własnoręcznym i do niego jak najściślej się zastosować, w przeciwnym wypadku Dyrekcyja będzie w prawie polecić uczniowi zmienić bezzwłocznie stancję.

3. Nauka przedmiotów względnie obowiązkowych i nadobowiązkowych.

Uczniowie przyjęci do szkoły realnej mogą pobierać naukę w przedmiotach nadobowiązkowych, jeżeli rodzice lub tychże upoważnieni zastępcy wyrażą pisemnie lub ustnie życzenia w tym względzie. Wskutek uzyskanego przyjęcia na naukę przedmiotu względnie obowiązkowego (t. j. ruskiego), lub nadobowiązkowego

wego, staje się ten przedmiot dla ucznia o tyle obowiązkowym, że winien na naukę regularnie uczęszczać i pilnie do niej się przykładać. Zaniechanie nauki przedmiotu nadobowiązkowego wśród roku szkolnego może nastąpić tylko za zezwoleniem dyrektora, w wypadkach należycie uzasadnionych.

Uczniom, którzy w klasie trzeciej rozpoczęli naukę języka ruskiego, udzielaną przez 4 lata następne, wolno przed upływem powyższego czasu przerwać tę naukę tylko z ważnych powodów, za osobnem zezwoleniem Wys. c. k. Rady szkolnej krajowej.

4. Warunki przyjęcia uczniów do zakładu tutejszego.

Uczniowie nowo wstępujący do kl. I. mogą być przyjęci tylko na podstawie egzaminu wstępnego, który odbywa się corocznie w dwóch terminach: 30. czerwca, 1. lipca, 1. i 2. września.

Uczniowie do tego egzaminu powinni zgłaszać się w towarzystwie rodziców lub opiekunów w kancelaryi Dyrekcyi w dwóch ostatnich dniach, poprzedzających termin egzaminu i przedłożyć:

a) metrykę urodzenia na dowód, że zgłaszający się kończy w bieżącym roku kalendarzowym co najmniej 10 lat, a nie przekroczył 14. roku życia;

b) świadectwo szkolne z ostatniego półrocza, jeżeli uczeń uczęszczał do szkół publicznych (ludowych);

c) świadectwo rewakcynacji, t. j. odbytego powtórnego szczepienia ospy;

d) złożyć kwotę 6 kor. 20 hal. jako wpisowe i datek na środki naukowe, nadto 1 koronę jako datek na fundusz zabaw i gier.

Zakres wymagań przy egzaminie wstępnym do klasy I. jest następujący:

Z religii: Wiadomości, których uczeń powinien nabyć w pierwszych czterech latach obowiązkowej nauki szkolnej w szkołach ludowych.

Z języka polskiego: Czytanie płynne i wyraziste, objaśnianie odczytanych ustępów pod względem treści i związku myśli, znajomość części mowy, odmiany imion i czasowników, znajomość zdania pojedynczego, złożonego i rozbioru jego części składowych pod względem składni zgody i rzędu; poprawne napisanie dyktatu i piśmienny rozbiór jednego zdania z kilku zwykłemi określeniami.

Z języka niemieckiego: Czytanie płynne i zrozumiałe, znajomość odmiany rodzajników, rzeczowników, przymiotników i zaimków: odmiana słów posiłkowych i czasowników słabych we formach strony czynnej i biernej, tudzież odmiana najzwyczajniejszych czasowników mocnych; poprawne napisanie łatwego dyktatu, którego treść przed podyktowaniem należy podać uczniom w języku polskim.

Z rachunków: Pisanie liczb do miliona włącznie, biegłość w czterech działaniach liczbami całkowitemi, znajomość ważniejszych miar metrycznych i biegłość w tabliczce mnożenia.

Uczeń, któremu komisya egzaminacyjna odmówi przyjęcia, ma się natychmiast zgłosić do kancelaryi Dyrekcyi po odbiór złożonej poprzednio kwoty i dokumentów.

Uczniowie, uznani przy egzaminie wstępnym za niezdolnionych do kl. I., nie mogą w tym samym roku, ani w tym ani w innym zakładzie powtórnie składać egzaminu; o niepomysłnym bowiem wyniku ich egzaminu zostają natychmiast urzędowo zawiadomione szkoły średnie.

Wpisy uczniów do klas II.—VII. odbędą się 30. i 31. sierpnia. Uczniowie tych klas powinni się zgłaszać do zapisu w towarzystwie ojca, matki lub opiekuna i wykazać się świadectwem szkolnem z ostatniego półrocza. Późniejsze zgłoszenie się do zapisu będzie tylko za zezwoleniem Wys. c. k. Rady szkolnej krajowej z bardzo ważnych powodów uwzględnione.

Uczniowie, nowo wstępujący z innego zakładu, mają się wykazać: *a)* świadectwem szkolnem tego zakładu, w którym dotychczas pobierali naukę, zaopatrzonem klauzulą odejścia; *b)* metryką urodzenia; *c)* świadectwem rewakcynacyi; *d)* złożyć wpisowe 4 kor. 20 hal., datek na środki naukowe 2 kor. i na fundusz zabawowy 1 kor.

Egzamina wstępne do kl. II.—VII. odbywać się będą 2, 3 i 4 września. Taksa ustawa przepisana za ten egzamin wynosi 24 K., za egzamina nadzwyczajne 36 K., jeżeli egzamin obejmuje materiały naukowe z więcej niż dwóch półroczy, w przeciwnym wypadku 24 K. i musi być przed egzaminem uiszczoną. Na egzamina poprawcze przeznacza się dla uczniów kl. I.—VI. dni 1, 2 i 3 września, 31 sierpnia 1908 dla uczniów kl. VII.

Uczniowie, którzy w obu półroczach poprzedniego roku szkolnego otrzymali stopień drugi lub trzeci, lub jako niedobrowolni repetenci otrzymali stopień drugi lub trzeci, nie mogą na mocy istniejących przepisów uczęszczać więcej do tutejszego zakładu bez zezwolenia Wys. c. k. Rady szkolnej krajowej. Prośbę o zezwolenie powtarzania klasy winni tacy uczniowie wnieść na

ręce Dyrekcyi najpóźniej do 1-go sierpnia, dołączając odnośne świadectwa szkolne.

5. Opłata szkolna.

Opłata szkolna za każde półrocze wynosi 40 K. Termin złożenia opłaty szkolnej za I. półrocze trwa do dnia 14. października; za drugie półrocze do 14. marca. Uczniowie, którzy w tym terminie nie złożą opłaty szkolnej, muszą zakład opuścić. Uczniowie ubodzy, którzy w ostatniem półroczu szkolnem otrzymali stopień pierwszy i co najmniej dobrą notę z obyczajów i pilności, mogą otrzymać uwolnienie od opłaty szkolnej, jeżeli wniosą w I. półroczu do dnia 20. września, a w II. półroczu do 20. lutego na ręce Dyrekcyi prośbę do Wys. c. k. Rady szkolnej krajowej.

Uczniowie ubodzy klasy I. a pilni, mogą już w I. półroczu po trzech miesiącach nauki uzyskać za zezwoleniem Wys. c. k. Rady szkolnej krajowej odroczenie obowiązku złożenia opłaty szkolnej do końca I. półrocza z tym dodatkiem, że ci uczniowie uzyskają stanowcze uwolnienie od opłaty, jeżeli przy klasyfikacji półrocznej otrzymają warunki uwolnienia. W wypadku przeciwnym będą zobowiązani za I. półrocze złożyć opłatę najpóźniej do 10. lutego.

Prywatysci płacą zawsze całą opłatę szkolną. Od stanu majątkowego rodziców ucznia zależy, czy ma być uwolniony od całej, czy też od połowy opłaty szkolnej. Udzielone uwolnienie od opłaty szkolnej zatrzymuje uczeń tak długo, jak długo posiada warunki ustanowione do uwolnienia.

6. Ulgi w egzaminach wstępnych dla uczniów, przychodzących z c. k. gimnazyum.

Uczniowie, przychodzący z gimnazyum do następnej klasy szkoły realnej, mogą uzyskać przy egzaminie wstępnym pewne ulgi odnośnie do rozp. Wys. c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 16. maja 1888 L. 2764, mianowicie:

Uczeń z gimnazyum, ubiegający się o przyjęcie do kl. II—VII. realnej, może być przy egzaminie wstępnym uwolniony z religii, z języka polskiego, niemieckiego, z historii powszechnej, z historii naturalnej i fizyki, jeżeli w świadectwie gimnazyalnem za

ostatnie półrocze, poprzedzające bezpośrednio odnośną klasę realną, oprócz **ogólnego stopnia pierwszego** otrzymał z wymaganego dla tej klasy przedmiotu i **odnośnego materiału nauki** cenzurę przynajmniej „łosateczny“. Z innych przedmiotów, t. j. z języka francuskiego, geografii, matematyki, chemii, rysunków wolnорęcznych i geometrycznych, historii kraju rodzinnego, austriackiej, mitologii greckiej i rzymskiej, należy egzamin wstępny odbywać z całą ścisłością.

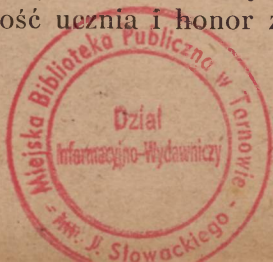
Co do uczniów, którzy w gimnazyum tylko wskutek niedostatecznego postępu z języka łacińskiego lub greckiego otrzymali ogólny stopień drugi, **zastrzega sobie** Wys. c. k. Rada szkolna krajowa przypuszczenie ucznia do egzaminu wstępnego do następnej klasy realnej z przyznaniem powyżej wskazanych ulg.

Do wiadomości rodziców i opiekunów.

1) Ponieważ uczniom szkoły realnej mieszkać wolno tam tylko, gdzie Dyrekcyja zakładu pozwoli, zechcą przeto rodzice i opiekunowie dowiedzieć się poprzednio w kancelaryi Dyrekcyi, czy stancye, w których synów lub wychowanków swoich umieścić pragną, nie należą do zabronionych.

2) W pierwszym tygodniu po rozpoczęciu roku szkolnego ogłosi Dyrekcyja w odpowiedni sposób, w których dniach każdego miesiąca dyrektor i Grono nauczycielskie udzielać będą rodzicom, opiekunom i nadzorom domowym wiadomości o zachowaniu się i o postępie uczniów w naukach.

3) Ze względu na dobro młodzieży zwraca się Dyrekcyja do rodziców i odpowiedzialnych nadzorów, aby przez staranne dogłębne prowadzenie się młodzieży poza szkołą i jej pilności, przez ciągłe utrwalenie w młodzieży poczucia obowiązku i uszanowania praw szkolnych, zechcieli czynnie popierać starania Dyrekcyi i Grona nauczycielskiego około wykształcenia młodzieży. Szkoła może tylko wtedy wypełnić w dzisiejszych warunkach trudne zadanie, jeżeli dom rodzicielski oddziałuje stale i zgodnie ze szkołą na uczącą się młodzież. Obowiązkiem jest zaś uczniów, aby zawsze i wszędzie postępowali tak, jak tego wymaga godność ucznia i honor zakładu.

Karol Trochanowski
c. k. Dyrektor.

WYKAZ KSIĄŻEK

przeznaczonych do użytku szkolnego w c. k. szkole realnej w Tarnowie w roku szkolnym 1908/9.

Przedmiot	I. KLASA.	II. KLASA.	III. KLASA.	IV. KLASA.	V. KLASA.	VI. KLASA.	VII. KLASA.
Religia	Ks. Słószarz: Katechizm religii katolickiej. Wyd. 2. 1899 Wielki katechizm religii katolickiej. (Zatwierdzony przez Episkop. Austr.) Kraków 1902.	Jak w klasie I.	Ks. Dąbrowski: Historia biblijna zakonu nowego. Wyd. 3. Lwów 1902. Ks. Jougan: Liturgia. Wyd. 3. Lwów 1906.	Ks. Jougan: Liturgia. Wyd. 2. Lwów 1899.	Kurs I. Ks. dr. Maciej Siemiatycki: Ogólna katolicka dogmatyka. Lwów 1906.	Ks. Szczeklik: Etyka katolicka. Wyd. 3 przerobione. Tarnów 1903.	Ks. Jougan: Historia Kościoła katolickiego. Wyd. 3.
Język polski	Malecki: Gramatyka jęz. polskiego. Wyd. 10. Lwów 1905. Próchnicki i Wójcik: Wypisy polskie dla kl. I. Wyd. 4. Lwów 1897.	Malecki: Gramatyka jak w klasie I. Próchnicki i Wójcik: Wypisy polskie dla klasy II. Wyd. 3. Lwów 1905.	Malecki: Gramatyka jak w kl. I. Czubek-Zawilinski: Wypisy polskie dla kl. III. Wyd. 2. Lwów 1904.	Malecki: Gramatyka jak w kl. I. Próchnicki: Wzory poezji i prozy. Wyd. 3. Lwów 1906.	Tarnowski Bobin: Wypisy polskie dla szkół realnych i seminariów nauczycielskich. Tom I. Wyd. 3. Lwów 1905. Wybór dzieł pisarzy greckich i rzymskich w przekładach. Część I. Lwów 1902. Zathey: Antologia rzymska.	Tarnowski Bobin: Wyp. polskie. Tom I. Tarnowski Bobin: Wyp. polskie. Tom II. Zathey: Antologia grecka. Lwów 1894. Antologia rzymska. Lwów 1898.	Tarnowski Bobin: Wypisy polskie. Cz. II. Wyd. 2. Lwów 1900. Zathey: Antologia grecka. Lwów 1894. Antologia rzymska. Lwów 1898.
Język ruski	—	—	Kokorudz-Konarski: Gramatyka ruska dla Polaków. Lwów 1900. Barwiński: Czytanka ruska dla szkół wydolnych. Lwów 1902.	Jak w klasie III.	W półroczu I: Podręczniki jak w klasie III. i IV. W II. półroczu: Barwiński: Wymki z narodowej literatury ukraińsko ruskiej XIX w. dla seminariów uczeliskich.	Jak w klasie V.	—
Język niemiecki	German i Petelenz: Ćwiczenia niemieckie dla klasy I. Wyd. 5. Lwów 1903.	German i Petelenz: Ćwiczenia niemieckie dla kl. II. Wyd. 5. Lwów 1905.	German i Petelenz: Ćwiczenia niemieckie dla kl. III. Wyd. 3. Lwów 1902. Petelenz: Deutsche Grammatik. Lwów 1904. Wydanie 2.	German i Petelenz: Ćwiczenia niemieckie dla kl. IV. Wyd. 4. Lwów 1904. Petelenz: Deutsche Grammatik, jak w kl. III.	Julius Ippoldt u. Adolf Stylo: Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen I. Teil. V. Klasse. Wyd. II.	Ippoldt u. Stylo: Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen. III. Teil. VII. Klasse.	Ippoldt u. Stylo, Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen IV. Teil. VIII. Klasse.
Język francuski	—	—	Dr. St. Węcowski: Książka do nauki języka francuskiego dla III. realnej. Lwów 1908.	Amborski: Książka do nauki języka francuskiego. Część II. Lwów 1894.	Amborski: Książka do nauki języka francuskiego. Część III. Lwów 1895.	Amborski: Wypisy francuskie. Część I. Lwów 1896.	Amborski: Wypisy francuskie. Część II. Lwów 1897.
Geografia	Benoni i Tatomir: Krótki rys geografii. Wyd. 8. Lwów 1903.	Baranowski i Dziedzicki: Geografia powszechna. Wyd. 11. Lwów 1902.	Jak w klasie II.	Benoni-Majerski: Geografia austr.-węgierskiej monarchii. Wyd. 5. Lwów 1907.	—	—	—
Historia	Pieniążek: Opowiadania z dziejów kraju rodzinnego. Lwów 1895.	Zaleski: Opowiadania z dziejów austriackich i powszechnych. Wyd. 2. Lwów 1901.	Zipper: Opowiadanie z mitologii Greków i Rzymian. Lwów 1897.	Zakrzewski: Historia powszechna. Część I. Wyd. 3. Kraków 1902.	Zakrzewski: Historia powszechna. Cz. II. Wyd. 3. Kraków 1902.	Zakrzewski: Historia powszechna. Część III. Wyd. 2. skrócone. Kraków.	Zakrzewski: Historia powsz. Cz. III. Lewicki: Zarys dziejów Polski i krajów ruskich z nią połączonych. Wyd. 3. Głębicki-Finkel: Historia i statystyka austriacko-węgierskiej monarchii. Wyd. 2. Lwów 1904.
Matematyka	Ignacy Kranz: Arytmetyka i Algebra na kl. I. II. Kraków 1904. Mocnik: Geometria pogładowa na niższe klasy szkół średnich. Wyd. 8. Lwów 1904.	Ignacy Kranz: Początki arytmetyki i algebry na klasę I. II. Kraków 1904.	Ignacy Kranz: Arytmetyka i Algebra dla klas niższych szkół średnich. Część II. na klasę III. Kraków 1904.	Dziwiński: Zasady Algebry. Wyd. 2. Lwów 1898.	Dziwiński: Zasady algebry. Lwów 1898. Wyd. 2. Kranz: Logarytmy. Kraków 1900. Mocnik-Maryniak: Geometria.	Jak w klasie V.	I. Kranz: Trygonometria kulista w zadaniach Dziwiński: Zasady algebry. Wyd. 2. Lwów 1898. I. Kranz: Logarytmy 1900. Mocnik-Maryniak: Geometria. Kranz: Zbiór zadań dla klas wyższych. Wyd. 2. Kraków 1905.
Fizyka	—	—	Soleski: Nauka fizyki dla klas niższych. Wyd. 4. Lwów 1904.	Jak w klasie III.	—	Kawecki i Tomaszewski: Fizyka dla wyższych klas szkół średnich. Wyd. 3. Kraków 1903.	Jak w klasie VI.
Chemia	—	—	—	Sucheni: Zasady chemii. Lwów 1904.	Sucheni A.: Zasady chemii nieorgan. Lwów 1908.	Duchowicz-Bolland: Chem. organ. Lwów 1906.	—
Historia naturalna	Nussbaum-Wisniowski, dla niższych klas szkół średn. Lwów 1904. Wyd. 2. Rostafliński: Botanika szk. na klasy niższe. Wyd. 6. Kraków 1899.	Jak w klasie I.	—	—	Rostafliński: Botanika szkolna dla klas wyższych. Wyd. 3. Kraków 1901.	Petelenz: Zoologia dla wyższ. klas szkół średnich. Wyd. 3. Lwów 1900.	Wiśniowski: Zasady mineralogii i geologii. Lwów 1902.
Geometria i rys. geometryczne	—	Mocnik-Maryniak: Geometria pogładowa na niższe klasy szkół średnich. Wyd. 8. Lwów 1904.	Mocnik-Maryniak: Geometria pogładowa. Cz. II. Wyd. 6. Lwów 1902.	Jak w klasie III.	Lazarski: Zasady geometrii wykresnej (z atlasem). Wyd. 2. Lwów 1901.	Jak w klasie V.	Jak w klasie V.

395/p4

Miejska Biblioteka Publiczna
w Tarnowie

Kolekcja Witolda Gryla

0232-000688-00